

Murat Çakır

Elbette! Ulus devleti aşmaktır bütün mesele!

İsmail Beşikçi'nin tarihsel yanlıgısı, Kürt »ulus devletçileri« ve alternatif siyaset arayışları üzerine

13 Şubat 2013

Günün birinde Mümtazer Türköne gibi bir burjuva milliyetçisi ile aynı »düşüncede« - İsmail Beşikçi'nin saygın bir isim olduğunda – buluşuyor olmak, bir sosyalist açısından pek arzu edilen bir durum değildir doğrusu. Ama gene de bu durum sosyalistler ve burjuva milliyetçileri arasındaki farkı göstermek, »ulus«, »ulus devlet« ve »milliyet« kavramları çerçevesinde »ulusal sorunun« tarihsel maddecilik pozisyonundan nasıl irdelenmesi gerektiğinin altını çizmek için iyi de bir fırsattır denilebilir.

Zaman gazetesi yazarı Türköne, bir yandan Beşikçi'yi, onu Nihal Atsız ile bir tutarak, dahası »Her ikisi de... ulusçuluğu en uç noktaya, ırkçılığa kadar taşıdılar« diyerek büyük bir haksızlık yapıyor, diğer yandan da – sonra yeniden yermek için – Beşikçi'nin »fikirleri uğruna hapislerde çile çeken... ciddî ilim ve fikir adamı ve üretken bir Türkiye sosyoloğu« olduğunu belirterek, »İsmail Beşikçi'nin Kürtler üzerinde bir »bilge« olarak bırakacağı izleri ve göreceği saygıyı tahmin etmek zor değil« övgüsünde bulunuyor.¹

Türköne'nin Beşikçi'yi »ırkçılıkla« suçlaması maddî temeli olmayan ve son derece haksız bir ithamdır, ama Beşikçi'yi övdüğü satırlara katılmamak da o derece olanaksızdır. Türköne'nin yazısında yaptığı tespitleri yorumlamayı daha sonraya bırakarak, bir bilim insanı olarak Beşikçi'ye gösterilen saygının, övgüye değer çalışmalarının ve düşünceleri nedeniyle gördüğü zulmün dahi kıramadığı iradesinin bir çok insanda uyandırdığı hayranlığın altı çizilmelidir. Şüphesiz İsmail Beşikçi, günümüzde Anadolu-Mezopotamya coğrafyasında rastlanabilecek önemli bilim insanlarından. İsmail Beşikçi'nin yaşamı ve düşüncelerini »ipin, kurşunun rağmına« savunması okuduğunuz satırların yazarının da saygısını kazanmıştır.

Beşikçi'nin, Türköne'nin köşe yazısına konu olan ve *serbesti.net* adlı internet sayfasında okuduğumuz yazısı,² sadece Beşikçi'nin Kürt Sorunu'na temel çözüm önerisinin özünü, yani Kürtlerin kendilerine ait bağımsız »ulus devlete« kavuşarak sorunun çözüleceğini değil, aynı zamanda Kürt milliyetçileri ve federalistlerinin ulaşmak istedikleri nihaî hedefi de yansıttığından, gerçekten incelemeye değer. Beşikçi'nin görüşleri ve bağımsız bir Kürt »ulus devleti« fikri üzerine yürütülecek eleştirel bir tartışma, 21. Yüzyıl'da »ulusal soruna« nasıl bir yanıt verilmesi gerektiğini ve bu sorunun çözüm önerilerinden hangisinin insanlığın geleceğini demokratikleşme ve eşit haklar temelinde şekillendirebileceğini ortaya çıkartmak için bir turnusol rolünü üstlenebilir. Böylesi bir tartışma, aynı şekilde hem günümüz Kürt hareketinin, aktörlerinin ve karşıtlarının gerçeğe yakın değerlendirilmesini, hem de sosyalistler arasında, yanıtlandığı düşünülen, ama hâlâ kafa karışıklığına yol açan »ulusların kendi kaderlerini kendilerinin tayin hakkı« ilkesinin yeniden ele alınma fırsatını verebilir.

¹ Mümtazer Türköne: Kürtlerin Nihal Atsız'ı: İsmail Beşikçi, *Zaman* gazetesi, 29 Ocak 2013.

² İsmail Beşikçi: Ulus Devleti Aşmak, www.serbesti.net/?id=2471, 27 Ocak 2013.

Okumakta olduğunuz bu makalenin amacı, öncelikle »baldırı çıplakların« perspektifinden, bunu yapma denemesidir. Bu makalede yer alan eleştiri ve görüşlerin hiç bir şekilde yanılmazlık iddiasının olmadığını, altını kalın çizgilerle çizerek, vurgulayalım. Makale, Kürt Sorunu'nun günümüzde ulaştığı aşamada esasa yönelik eleştirel tartışmalara – cümrü kadar olsa da – bir katkıda bulunabilirse, amacını fazlasıyla yerine getirmiş olacaktır.

I

Beşikçi anılan yazısında, öncelikle Abdullah Öcalan'ı eleştirerek, Kürtlerin özgürlüklerine ancak kendi bağımsız »ulus devletlerini« kurduklarında ulaşabileceklerine dair düşüncesine bir gerekçe sunuyor. Beşikçi'nin, bu düşüncelerini »ulusların kaderlerini tayin hakkı« ilkesine dayandırdığı çok açık. Ama anılan yazısındaki temel iddiası ve eleştirisi, »bütün milli hakları, demokratik hakları gasbedilmiş ulusa mensup« bireylerin, Öcalan gibi »ulusu aştım« demelerinin »sakatlık« olduğu, aslında »Kürd milliyetçisi« olmaları ve kendi »ulus devletlerinin« bağımsızlığını savunmaları gerektiğidir.³

Verili koşullar altında »ulus devleti aşmak, devletin hazırladığı dipsiz kuyulara düşmek olur« diyen Beşikçi, 2013 Ocak'ında katıldığı bir konferansta⁴ söylediklerini tekrarlıyor:

*»Güvenlik güçleri köylere bayraklı panzerleriyle giriyor, Evleri teker teker yıkıyor. Yıkılan evler daha sonra yakılıyor... Köy harabeye dönüyor. Ortada bulduklarını yakalıyorlar. Zor kullanarak, döverek söverek karakola götürüyorlar. Yakalananlara yoğun işkenceler yapılıyor. Yakalanıp karakola götürülenlerde bazıları işkenceli sorgularla öldürülüyor. Bazıları kaçırılıyor, kendilerinden haber alınmıyor. **Böyle bir ortamda bile bağımsız devlet düşünemiyorsan, sende bir sakatlık var.***

*Panzerlerle birlikte gelen özel timler, bayrak amblemlili yüzükler taşıyorlar. Bayrak amblemlili kemerler, bereler taşıyorlar. **Böyle bir ortamda bile senin bayrakla bir sorunun yoksa, sende bir sakatlık var.**«⁵*

Beşikçi'nin »sen« diye hitap ettiği, Öcalan şahsında Kürt hareketidir, ama asıl kast ettikleri, Kürt hareketi içerisindeki emek ve ezilenler perspektifinden hareket eden sosyalistler ve Türkiye sosyalist hareketinde Kürt hareketine yakın duranlardır.

Beşikçi'nin, bağımsız bir Kürt »ulus devletini« ve Kürtlerin bunun için uğraş vermeleri gerektiği düşüncesinin temelini tarihe bakış açısı biçimlendirmektedir. Gerçi Beşikçi tarihle ilgili çalışmalarında antik çağlara kadar geriye gitmektedir, ama »Kürd milli hareketinin« 19. Yüzyıl'ın ortalarından itibaren yükselmekte olduğu tespitinden hareketle, asıl tarihsel bakışını Osmanlı İmparatorluğu'nun çözülüş ve Türk »ulus devleti« sürecine yoğunlaştırmaktadır. Bu nedenle biz de Beşikçi'nin tarihe bakış açısını

³ A.g.y. İmlâ hataları internetteki yazıdadır.

⁴ »Barış İçin Öcalan'a Özgürlük Girişimi«nin düzenlediği »Çözüm ve Müzakere Süreçlerinde Liderlerin Rolü« başlıklı uluslararası konferans, Elite World Hotel İstanbul, 13 Ocak 2013.

⁵ A.g.y. İmlâ hataları internetteki yazıdadır. A.b.ç.

değerlendirebilmek için, bu dönemle ilgili görüşlerine yoğunlaşma durumundayız.

Beşikçi'nin bu dönemle ilgili temel tezi, Türk »ulus devletinin« oluşmasının hem dönemin emperyalist devletlerinin, hem de genç Sovyetler Birliği'nin oluruyla olanaklı olduğu ve emperyalist güçlerin »anti-Kürd« politikalar takip ettikleridir. 17-18 Ocak 2013 tarihinde İstanbul'da gerçekleştirilen »Dr. Hikmet Kıvılcımlı Sempozyumu«na sunduğu bildirisi bize bu teziyle ilgili ipuçlarını vermektedir⁶:

»(...) Emperyal güçler, Büyük Britanya ve Fransa değil bağımsız bir Kürdistan'ı sömürge bir Kürdistan'ı bile düşünmediler. Kürdlerin ve Kürdistan'ın bölünmesini ve paylaşılmasını gerçekleştirdiler.

Büyük Britanya ve Fransa, her zaman anti-Kürd politikalar tasarlamış ve uygulamıştır, hangi siyasal parti iktidarda olursa olsun her zaman anti-Kürd politikalar egemen olmuştur. Bu iki emperyal güç projelerini Türk, Arap ve Fars yönetimleriyle işbirliği ve güçbirliği yaparak gerçekleştirmişlerdir.

Dönemin Sovyetler Birliği yöneticilerinin, Kürdlere, Kürdistan'a ilişkin politikaları da anti-Kürd politikalarlardır. İngiliz ve Fransız politikalarından farklı değildir. Sovyetler Birliği yöneticileri, Kürdlerin, Kürdistan'ın bir statü kazanmasına karşı durmuşlar, Kürdleri ezen devletlerin yanında yer almışlar, Kürdlere karşı geliştirilen, ırkçı, sömürgeci, faşist politikalara, uygulamalara destek vermişlerdir.

(...) Bugün Kürdistan sömürge bile değildir. Sömürgeler, ilaniye, sonsuza kadar, sömürge kalmak üzere kurulmadılar. Emperyal ve sömürgeci devlet, belirli bir süre onları yönetecek, onları ekonomik ve toplumsal bakımlardan güçlendirecek, onlara, kendi kendini yönetmenin yolunu yordamını öğretecek, giderek o sömürgeye bağımsızlık verecektir. Sömürge-sömürgeci ilişkilerinin temel özelliği budur.

Kürdistan ise, işgal ve ilhak edilmiştir. Kürdistan inkar edilip, Kürdistan toprakları o ülkenin toprağı sayılmıştır. Bu sürecin, iki emperyal devleti ve Yakındoğu'nun ve Ortadoğu'nun iki köklü devleti tarafından müstereken yapılması, Kürdlerin ve Kürdistan'ın yönetimini de kolaylaştırmıştır. Kürdlerin, Kürdçe'nin, Kürdistan'ın inkarı, bu ilişkiler sayesinde kolaylaşmaktadır. Bu ilişkilerin, sömürge bile olmayan bir yapının, sömürge bile olmayan ilişkilerin yaşanmasında büyük rolü vardır.

(...) Sömürgeci devletlerin, genel olarak, sömürgelerinde, yerli dili kültürü inkar ettiği, onları sömürgecinin diline asimile etmek için çaba sarfettiği görülmez. Ama, Kürd-Türk ilişkilerinde temel boyut asimilasyondur. Kürd dilinin, kültürünün inkar edilmesi, Kürdlerin Türklüğe asimile edilmesi için yoğun çaba sarf edilmesi, Kürd-Türk ilişkilerinin temel boyutunun oluşturmaktadır. Kürdlerin, Kürdçenin, Kürdistan'ın böylesine inkarı, sömürge bile olmayan bir yapının, sömürge bile olmayan ilişkilerin yaşanmasına neden olmuştur.«

⁶ Bkz.: Bildiriler – Dr. Hikmet Kıvılcımlı Sempozyumu, Köksüz Yayıncılık, İstanbul 2013, S. 138.

Beşikçi'nin görüşlerine temel oluşturan böylesi bir tarih bakışının eleştirisi büyük zahmet gerektiriyor, çünkü »nereden başlanmalı« çıkmazına yol açıyor. »Kürdistan'ın bölünmesi« kurgusu üzerine kurulu, farklı dönemlerin içiçe geçtiği ve tarihsel koşulların göz ardı edildiği bir yaklaşımla karşı karşıyayız. Kurguyu anlayabilmek için bir alıntı daha yapmak gerekecek⁷:

»(...) Kürtler ilk olarak XVI. yüzyılın ilk çeyreğinde, Şah İsmail ile, Yavuz Sultan Selim arasındaki Çaldıran Savaşı döneminde (1514) Osmanlı İmparatorluğu ile İran İmparatorluğu arasında bölünmüştür. Bu bölünme, 1639'da Kasr-ı Şirin Anlaşması'yla resmîyet kazanmıştır.

XIX. yüzyılın ilk çeyreğinde, 1812-1813 ve 1826-1828 Rus-İran savaşları sonunda, İran kesimindeki Kürdistan'ın Kuzey tarafları Rus İmparatorluğu'nun denetimi altına girmiştir. 1920'lerde Milletler Cemiyeti dönemindeki bölünme ve paylaşılma en kalıcı, en kapsamlı, en derin olandır. Artık köyler, aşiretler, aileler, hatta aynı aile içerisinde kardeşler arasında da bölünme olmaktadır.«

Dört cümlede dörtüzyüzlük bir sürecin ele alınması bir kere ciddi bir handikap. Bu denli kısa yoldan, tarihsel koşulları ve arka planı, yerkürenin üzerinde devasa değişimlerin vuku bulduğu farklı süreçleri ve uluslararası bağlantıları ele almadan »Kürdistan bölündü« sonucuna varmak ve bu sonuçtan hareketle, bağımsız bir Kürt »ulus devleti« gerekliliğini çıkartmak, hayli karmaşık bir düşünce sistemini ortaya çıkartmaktadır. Şimdi bu noktada Beşikçi'nin onlarca kitap çalışması olduğu yönünde itirazlar gelecektir. Doğru, ama bu gerçek yukarıda alıntılanan tarih kısaltmasının arkasında, aynı anlayışta olan müthiş bir bilgi birikiminin olması nedeniyle, eleştirimizin haklılığını değiştirmiyor.

Bu açıdan bazı tarihsel köşe taşlarını yerli yerine oturtarak ilerlemek gerekiyor.

Beşikçi'nin referans aldığı dörtüzyüzlük zaman dilimi 12 bin yıllık medeniyetler tarihinde eşi görülmemiş devinimler dönemidir. Orta Çağ'ın sonlarına doğru üretim ve mübadele ilişkilerinde gerçekleşen köklü değişimler, ticaret ve üretimin sınırlar ötesine taşması, para ekonomisi, muvazzaf orduların oluşması ve fetihler, temel tandansı merkezîleşme olan büyük devletlerin ortaya çıkmasına neden oldu. Merkezî devlet aparatına sahip olan imparatorluklar, 17. Yüzyıl'ın başlarında İngiltere ve Hollanda'nın yaptığı ve onları bütün diğer büyük devletlerin takip ettiği gibi, sömürge fethederek ve kapitalist üretim ilişkilerinin gelişmesini teşvik ederek, ilkel toplumların çözülmesine, küçük milliyetlerin bağımsız var oluşunun olanaksızlaşmasına ve feodal parçalanmışlıkların genelde merkezîyetçi olan mutlakîyetçiliklerin çatısı altında – zor yoluyla veya gönüllü olarak – toplanmasına yol açmışlardır. 16. ve 17. Yüzyıl'lar, merkezîleşme tandansı ile feodal parçalanmışlıklar arasında süregiden mücadeleler dönemidir. Merkezî büyük devletlerin kurulması da, kapitalist üretim biçiminin, emperyalist sömürge fetihlerinin ve küresel ticaretin gelişmesiyle, Orta Çağ'ın bütün iktisadî, siyasî ve hukukî alacalığının kalıntılarını ortadan kaldırarak, modern burjuva toplumunun yolunu açmıştır. Bu dönemin devinimleri ve Fransız Devrimi ile başlayıp, 18. ve 19. Yüzyıl'larda devam eden gelişmeler biliniyor...

⁷ A.g.e., S. 143.

Tüm bu dönem içerisinde Kürdistan coğrafyasında değil merkezleşme tandansını gösterebilecek Kürdî küçük devletler, desantral feodal yapılanmaları olanaklı kılabilen üretim ilişkileri ve bütünsellikler söz konusu değildi. 16. Yüzyıl'daki Kürdistan coğrafyası, bugün kadim halklar olarak adlandırdığımız farklı milliyetlerin bir arada yaşadıkları, sınırların değişken olduğu ve merkezleşen büyük imparatorlukların coğrafyasıydı. Beşikçi, Osmanlı, Rus ve İran imparatorlukları ile köyleri, aşiretleri ve aileleri anarak bu tespiti teyid etmektedir.

Bu imparatorluklar (veya merkezleşen büyük devletler diyelim), ki Karl Kautsky bunları »*kültür çoğunluğu enternasyonal olan kültür çevreleri*« olarak nitelendirmektedir,⁸ hem farklı dilleri ve milliyetleri içeriyorlardı, hem de ekonomik ve siyasî gelişmeyle bağlantılı olarak, bu milliyetlerin ortak devlet çatısı (veya bir kral, sultanın, şahın egemenliği) altında birbirleri ile her türlü ilişkilerini sağlayacak koşulları yaratıyorlardı. Merkezî hegemonun otoritesi altında ulaşım, iletişim, üretim, mübadele ve hukuk ilişkilerinin merkezleştirilmesi de, modern burjuva toplumlarının temelini oluşturuyorlardı – her ne kadar Osmanlı İmparatorluğu gibi coğrafyalardaki kapitalistleşme süreci bazı farklılıklar göstermiş olsalar da, genelleme yapacak olursak, tarihsel süreç tam da bu biçimde seyrini sürdürmüştür.

Geldiğimiz bu noktada bir parantez açarak, Beşikçi'nin hayli sorunlu olan »*sömürge-sömürgeci ilişkilerinin temel özelliği budur*« dediği tespite değinmek gerekiyor. Manifaktür döneminden doğrudan sömürgeci devlete dönüşen İngiltere ve Hollanda kendi gelişimlerinde diğer kapitalist devletlerden bazı farklılıklar göstermiş olsalar da, sömürgeci-sömürge ilişkileri her yerde hep aynı seyri göstermişlerdir. Sömürgecilik tarihini gözden geçirdiğimizde, yüzeysel bir bakış bile, dünyanın hiç bir yerinde »emperyal ve sömürgeci« devletlerin sömürgelerine »*onları belirli bir süre yönetip... ekonomik ve toplumsal bakımdan güçlendirip... kendi kendini yönetmenin yolu yordamını*« gösterdikten sonra, kendi rızasıyla »*sömürgeye bağımsızlık*« verdikleri tek bir örneğin dahi olmadığını gösterir. Zaten öyle olsaydı, köle sahiplerinin kölelerini azad edip, kendilerine ortak ettiklerini veya bir kapitalistin kendi rızası ile kârından vazgeçerek, işçisinin emeğini daha az sömürmeye yanaştığını da görür olurduk. Kaldı ki böylesi bir durum egemen iktidar ve mülkiyet ilişkilerini anlamsızlaştırırdı. İşte tam da bu nedenle sömürgeler bağımsızlıklarına ancak baş kaldırarak kavuşmuşlardır, ki bu da sömürgelerdeki kapitalist gelişmenin ulaştığı düzeyle doğrudan bağlantılıdır. İngiltere, Fransa, İspanya ve Portekiz'in Kuzey ve Güney Amerika'daki sömürgelerinin 19. Yüzyıl'a kadarki bağımsızlık tarihleri, Avusturalya ve Uzak Doğu tarihi, 20. Yüzyıl'daki bağımsızlık hareketleri, bu tarihsel sürecin karakteristik özellikleridir. Elbette, sömürgeci devletler arasındaki emperyalist paylaşım savaşlarının, bu çerçevede (örneğin 1825-1870 yılları arasında Brezilya, Arjantin, Paraguay, Uruguay gibi Güney Amerika »ulus devletlerinin« oluşumunda ve hem sömürgeci devletler olan İspanya ve Portekiz'e karşı verdikleri, hem de kendi aralarında gerçekleşen savaşlarda İngiltere ve Fransa'nın askerî-siyasî müdahalelerinde olduğu gibi) bir sömürgeci devletin, diğerinin sömürgesine destek çıkmasının da bağımsızlık savaşlarında etkisi olmuştur, ama sömürge-sömürgeci ilişkilerinin temel

⁸ Karl Kautsky: Nationalität und Internationalität (Milliyet ve Enternasyonalite), Stuttgart 1908, S. 12-17.

özelliği kendisini Beşikçi'nin dediği gibi değil, yukarıda belirtilen tarihsel süreçle ifade etmektedir.

Bu bağlamda emperyalist güçlerin bilhassa Britanya ve Fransa'nın »Kürdlerin ve Kürdistan'ın bölünmesini« gerçekleştirmiş olmaları ve »her zaman anti-Kürd politikalar tasarlayıp, uyguladıkları« tespitinin de tarihsel gerçekleri doğru yansıtmadığını belirtmek zorundayız. »Ulusların kaderlerini tayin hakkı« ilkesini devlet politikası hâline getiren Sovyetler Birliği'nin »Kürdleri ezen devletlerin yanında« yer aldığı, »Kürdlere karşı geliştirilen, ırkçı, sömürgeci, faşist politikalara, uygulamalara destek verdikleri« iddiasının da yüzeysel ve son derece öznel bir iddia olması nedeniyle konuyu açıklamaya yardımcı olmayacağından, üzerinde durmayı burada gereksiz görmekteyiz. Sovyetler Birliği'nin kuruluşundan itibaren bilhassa »ulusal sorun« bağlamındaki hayli sorunlu politikaları konusunda sosyalist ve komünist hareketin hemen hemen tüm akımlarının yarattıkları müthiş külliyat, bu iddianın incelenmesi için tavsiye edilir.

Ama Britanya ve Fransa'nın, tabî ki diğer emperyalist güçlerin ve Osmanlı İmparatorluğu ile Türk burjuva »ulus devletinin« - kapitülasyon dönemlerinden beri – Osmanlı coğrafyasında ve ardında uyguladıkları politikalar konusunda aydınlanabilmek ve resmî tarih anlatısının ardındaki gerçek resmi görebilmek için, Karl Marx ve Friedrich Engels'in, 1853-1854 yılları arasında »New York Daily Tribune«da yayınladıkları ve o günler için son derece güncel olan onlarca makaleye işaret etmek gerekiyor.⁹ O dönemde »Şark Sorunu« olarak tanımlanan gelişmelerle ilgili olarak gerek Marx'ın, gerekse de Engels'in (ki Engels'in dönemin muvazzaf orduları ve konumlanışları üzerine olan yazıları askerî tarih açısından son derece ilginç ve aydınlatıcıdır) diplomatik mektup örneklerini ve belgeleri de içeren makaleleri 1855'deki Kırım Savaşı'na yol açan süreci en ince ayrıntılarıyla yansıtmaktadırlar. Sadece o değil; makalelerinde savundukları görüşler, tarihsel maddeciliğin gelişmeleri, içeriklerini belirleyen maddî koşulları ele alarak, nasıl değerlendirmesi gerektiğine dair günümüz için de önemli ipuçları vermektedirler. Örneğin 23 – 28 Mart 1853 tarihinde ortaklaşa kaleme aldıkları bir makalede Osmanlı İmparatorluğu'nun sınıfsal karakterini ve din faktörünü şöyle analiz ediyorlar (o dönemde Avrupa'da Osmanlı'ya »Türkiye«, müslüman nüfusa da milliyetine bakılmaksızın »Türk« deniliyordu)¹⁰:

»Türkleri, oradaki farklı toplumsal sınıflar arasındaki ilişkiler aynı farklı ırklar arasındakiler gibi karmakarışık olduğundan, Türkiye'deki egemen sınıf olarak tanımlayabilmemiz çok zor. Türk, duruma ve yere göre işçi, köylü, kesenekçi, ticaret adamı, feodalizmin en aşağı ve en barbar devrindeki bir feodal toprak sahibi, sivil memur veya asker olabilir; ama hangi sosyal konumda olursa olsun, o, ayrıcalıklı dine ve ulusa aittir – sadece o silah taşıma hakkına sahiptir ve en yüksek mevkiîde olan bir hristiyan, en alt sınıftan bir müslüman ile karşılaştığında, ona yol vermek zorundadır. Bosna'da ve Hersek'te halk kitleleri Rajah, yani hristiyan kalırlarken, Slav aristokratları islami kabul ettiler. Demek ki

⁹ Bkz.: Karl Marx – Friedrich Engels: Marx-Engels-Werke (MEW-Toplu Eserleri), Cilt 9 ve 10, Dietz Verlag Berlin, 1985.

¹⁰ Karl Marx/Friedrich Engels: Britische Politik – Deisraeli – Die Flüchtlinge – Mazzini in London – Türkei (Britanya Siyaseti – Disraeli – Mülteciler – Mazzini Londra'da – Türkiye), Türkiye tanımlamasına »Toprak Aristokrasisi« dipnotu düşülmüş, New York Daily Tribune, No. 3736, 7 Nisan 1853, MEW, Cilt 9, S. 8.

bu vilâyette, aynı müslüman Boşnak'ın, Türk asıllı müslüman din kardeşiyle eşit basamakta olması gibi, egemen inanç ve egemen sınıf özdeştir.»

Marx ve Engels'in duygusallıktan ve soyut formüllerden uzak, somut maddî koşullara dayandırdıkları bu kısa analizden Osmanlı İmparatorluğu'ndaki sınıf ilişkilerinin nasıl biçimlendiğini okuyabilmekteyiz: Osmanlı tebaası, hangi sosyal statüde, imparatorluğun hangi bölgesinde ve hangi etnik kökenden olursa olsun, dinî aidiyeti onun ayrıcalıklı bir konumda olup olamayacağını belirlemektedir. İmparatorluk coğrafyasındaki Arap, Azerî, Boşnak, Bulgar, Çerkez, Kürt, Laz veya Türk milliyetleri, müslüman olmalarıyla Sultan'ın ayrıcalıklı »kulları« olarak kabul gördüler – elbette Padişahlık sisteminin izin verdiği ayrıcalık ölçüsünde. Tek başına bu tespit bile, Osmanlı İmparatorluğu döneminde müslüman Kürtlerin, Beşikçi'nin iddia ettiği gibi »sömürge bile olmayan, sömürge Kürdistanda statüsüz« olmadıklarını, »Kürdlerin Türklüğe asimile edilmek için yoğun çaba« sarf edilmesine gerek olmadığını ve bu dönemdeki »Kürd-Türk ilişkilerinin« asıl »temel boyutunu« din kardeşliğinin oluşturduğunu kanıtlamaktadır. Ve bu noktada Kürt aşiretlerinin 19. Yüzyıl'ın ortalarından itibaren (II. Abdülhamid dönemi) »Ermeni Sorunu«na nasıl dahil edildiklerinin de açıklaması yatmaktadır.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde milliyetin ikincil, dinî aidiyetin ise asıl belirleyici olduğu gerçeğini, Ayşe Hür'ün 3 Şubat 2013 tarihli *Radikal* gazetesindeki köşe yazısında Mustafa Kemal'den yaptığı iki alıntı da teyid etmektedir. Hür, Mustafa Kemal'in 1 Mayıs 1920'de dönemin milletvekillerine, »Efendiler, meselenin bir daha tekerrür etmemesi ricasıyla bir iki noktayı arz etmek isterim: Burada maksud olan ve Meclis-i âlinizi teşkil eden zevat yalnız Türk değildir, yalnız Çerkez değildir, yalnız Kürd değildir, yalnız Laz değildir. Fakat hepsinden mürekkep anasır-ı İslâmiyedir, samimi bir mecmuadır...« diye hitap ettiğini, daha sonraları da, 1922 Ekim'inde bir grup öğretmene, »Üç buçuk yıl öncesine kadar dini bir cemaat olarak yaşıyorduk... O zamandan beri Türk milleti olarak yaşıyoruz« dediğini aktarıyor.¹¹

Ama bu tarihsel gerçekler, Beşikçi'nin haksız olduğu anlamına gelmez, sadece tahlilini yanlış döneme oturttuğunu gösterir. Beşikçi'nin temel yanılışı, tarihsel yanılıştır. Asimilasyonun, inkâr ve imhanın başladığı dönem, kapitalistleşme dönemidir, ki bu noktada Beşikçi, Kürtlere yönelik inkâr ve imha siyaseti eleştirisinde sonuna kadar haklıdır, ama o döneme de sonra değineceğiz.

Marx ve Engels'in bu makalesinden alıntı yapmışken, »ulusların kaderini tayin hakkı« ve »ulusal sorun« ile doğrudan bağlantılı olan bir pozisyonlarını örnek göstermek aydınlatıcı olacaktır. Bunun içinse önce Marx ve Engels'e söz vermek, ardından da Rosa Luxemburg'un bu örneği değerlendirmesine fırsat tanımak, yararlı olur.

¹¹ Ayşe Hür: Ne mutlu »Türküm diyene« mi? Ne mutlu »Türk olana« mı?, *Radikal* gazetesi, 3 Şubat 2013; Bkz.: <http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalYazar&ArticleID=1119711&Yazar=AYSE-HUR&CategoryID=97>

Marx ve Engels Londra’da kaleme aldıkları, yukarıda anılan makaleyi, şu paragraf ile sonlandırıyorlar¹²:

»Rusya, kararlı bir fetih ulusu oldu ve bir yüzyıl boyunca öyle kaldı, ta ki 1789 Büyük Hareketi ona müthiş enerjisi olan korkunç bir rakip yaratana dek. Biz, Avrupa Devrimi’ni, demokratik fikirlerin infilâk ettirici gücünü ve insanın doğuştan sahip olduğu özgürlük dürtüsünü kast ediyoruz. Avrupa kıtasında o devreden bu yana gerçekten sadece iki güç var: bir tarafta mutlakîyetçiliği ile Rusya, diğer tarafta demokrasisi ile devrim. Şu an için devrim bastırılmış gibi görünüyor, ama [devrim] yaşıyor ve hiç bir zaman olmadığı gibi korkutucu olmaya devam ediyor. Milano’daki son ayaklanmayla ilgili haberlerin gericiliği ne denli korkuttuğu, bunu gösteriyor.¹³ Ancak Rusya Türkiye’ye sahip olursa, o zaman gücü neredeyse iki katına çıkar ve geri kalan Avrupa karşısında daha fazla ağırlık kazanır. Böylesi bir gelişme devrimci dava için tarif edilemez bir talihsizlik olur. Türk bağımsızlığının ayakta kalması veya – Osmanlı İmparatorluğunun olası çöküşü durumunda – Rus ilhak planlarının engellenmesi, son derece önemli meselelerdir. Bu noktada devrimci demokrasi ile İngiltere’nin çıkarları uyuşmaktadır, ne onlar ne de öbürü Çar’a Konstantinopel’i başkentlerinden birisi yapma iznini verebilirler ve uç noktaya gelirse eğer, o zaman her ikisinin de aynı ölçüde enerjik direniş göstereceklerini göreceğiz.«

Rosa Luxemburg 1890lı yıllardan beri »özerklik« ve »ulusal sorun« üzerine olan düşüncelerini geliştirmekteydi. O dönemlerde, bilhassa devrim süreçlerinde, Polonyalı milliyetçilerin Çarlık Rusya’sından ayrılarak, Polonya »ulus devletini« oluşturma çabalarına, aynı zamanda Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi’nin milliyetler sorunu çerçevesinde parti programına »ulusların kaderlerini tayin hakkı« ilkesini yerleştirmesine karşı çıkan Luxemburg, konuyla ilgili çeşitli makaleler kaleme aldı. Luxemburg, Polonya Krallığı ve Litvanya Sosyal Demokrasisi SDKPiL’nin merkezî yayın organında Ağustos 1908 – Eylül 1909 tarihleri arasında Lehçe yayınladığı makalelerinden birisinde, Marx ve Engels’in ve sosyaldemokrasinin »özerklik« ve »ulusal sorun« konusunda nasıl davrandıklarını, yukarıdaki alıntı bağlamında şöyle değerlendiriyor¹⁴:

»Halkların özgürlük »hakkı«, Marx, Engels [ve] Liebknecht’i Balkan Slavlarına karşı düşmanca tavır almaktan ve bütünsel Türkiye’nin davasını savunmaktan alıkoymadı. Onlar, o zamanlar Türkiye’nin bağrındaki Slav kabilelerinin ulusal hareketlerini, liberalizmin o ya da bu »ebedî« duygusal formülasyonları açısından değil, kanılarına göre bu ulusal hareketlerin içeriğini belirleyen maddî koşulların bakış açısından değerlendirdiler. Marx ve Engels, toplumsal olarak geri kalmış Balkan Slavlarının o zamanki özgürlük uğraşlarını, Rus Çarlığı’nın Türkiye’yi

¹² Marx/Engels: A.g.e., S. 17.

¹³ 6 Şubat 1853’de Milano’da İtalyan devrimci Mazzini’nin, devrimci Macar göçmenlerince desteklenen taraftarlarının başlattığı ayaklanma. Çoğunluğunu yurtsever İtalyan işçilerinin oluşturduğu ayaklanmacıları hedefi, İtalya’nın Avusturya egemenliğinden kurtarılmasıydı. Ancak reel durumu dikkate almayan ayaklanmacılar kısa sürede geri püskürtülüp, yenilgiye uğrattılar. Karl Marx konuyla ilgili bir çok makaleyi yayınlamıştı.

¹⁴ Rosa Luxemburg: Nationalitätenfrage und Autonomie (Milliyetler Sorunu ve Özerklik), derleyen ve Lehçe’den Almanca’ya çeviren Holger Politt, Karl Dietz Verlag Berlin, 2012, S. 53-54.

parçalama hedefiyle geliştirdiği entrikalar diye algılayarak, Rus gericiliği karşısında bütünsel Türkiye'nin bir savunma seti olacağına ısrar ettiler [ve] Slavların ulusal özgürlük davalarını, hiç tereddüt etmeden, Avrupa demokrasisinin çıkarlarına kurban ettiler. Alman sosyaldemokrasisinde bu politika geleneksel olarak 1890lı yılların ortasına, yaşlı Wilhelm Liebknecht'in Türkiye Ermenilerinin mücadele sorunu çerçevesinde bu anlamda sahneye çıkmasına dek, geçerli kaldı. Ancak tam da o zamanda Alman ve enternasyonal sosyaldemokrasinin Şark Sorunu'nundaki pozisyonu ters yöne doğru değişmişti. Sosyaldemokrasi, Türkiye'de ezilen ulusal uğraşların, kültürel varoluş koşullarına kavuşmalarını o ya da bu biçimde açıkça desteklemeye ve bütünüün sunî birlikteliğine riayet etmemeye başlamıştı. Ve bunu yaparken de kendisini, ezilen uluslar olan Ermenilere ve Makedonyalılara karşı sorumluluk hissi ile değil, aksine öncelikle yüzyılın ortasından itibaren Şark'ta söz konusu olan maddî güç ilişkilerinin analizi ile yönlendiriyordu. Bu analizden hareketle Türkiye'nin siyasî çözülüşünün, 19. Yüzyıl'ın ortalarından itibaren süren kendi iktisadî-siyasî gelişiminin bir sonucu [ve] ayrıca, Türkiye'nin geçici muhafazasının, Rus mutlakîyetçiliğinin gerici diplomasisinin çıkarlarına olduğu kanaatine varan sosyal demokrasi, tüm diğer örneklerde olduğu gibi, nesnel gelişmenin önüne geçmedi; aksine [nesnel gelişme] ile uyumlu olarak ve sonuçlarından da faydalanarak, Türkiye'deki ulusal hareketleri desteklemesiyle, Avrupa medeniyetini savundu; aynı şekilde, her ne kadar toplumsal temelleri zayıf olsa da, Türkiye'nin yenilenmesi ve reforme edilmesi uğraşlarını da destekledi.»

Luxemburg'un burada altını çizdiği tarihsel süreçleri, tarihsel koşulları, söz konusu olan maddî güç ilişkilerini ve nesnel gelişmeyi temel alarak analiz masasına yatırma metodu, günümüzde de geçerliliğini korumaktadır. Tarihsel süreçleri, geleceğin şekillendirilmesi amacı ve güncel sorunların çözümüne yönelik programların geliştirilebilmesi için, bu metodla ele almak, olası yanlışları ve bu süreçlerin gerçeğe uymayan tahlilleri üzerinden yanlış bir siyasî programı ortaya koyma rizikosunu en aza indirgeyecektir. Çünkü gerçeğe uymayan öznel tarih bakışı, yapılmak istenilen tahlili yanlışla, güncel olanı soyut formülasyonlarla açıklama çabasına yönlendirir. Beşikçi'nin tarihsel yanlışından çıkartılacak en anlamı öğretti, budur.

II

Beşikçi, Kürt hareketine, »... bağımsız devlet düşünemiyorsan, sende bir sakatlık var« diyerek, yegâne çözüm önerisinin bağımsız bir Kürt »ulus devleti« olduğunu gösteriyor. Kürtler için »en değerli«, Kürtlere »... olumlu bir gelecek vaad eden tutumun« milliyetçilik olduğunu belirten Beşikçi, kendisine yöneltilen »sınırlar ortadan kalkıyor, Beşikçi hala sınır oluşturmaktan söz ediyor« eleştirisini eleştirerek, dünyada 1990'dan bu yana otuz yakın devletin kurulmuş olmasını, Kürtlerin de bağımsız »ulus devletlerine« kavuşmaları gerektiği fikrine dayanak olarak gösteriyor.

Beşikçi'nin Öcalan liderliğindeki Kürt hareketine yönelik eleştirisine ve bağımsız »ulus devlet« fikrine sahip çıkan ve destek verenler de doğal olarak Kürt milliyetçileri ve Kürt »ulus devletçileri« oluyor. Bu noktada iki uzun

alıntı yaparak, bağımsız »ulus devlet« fikrini eleştirel metotla irdellemek gerekiyor.

Birinci alıntı, »Özgür Bireyler Topluluğu«nun programatik görüşlerini içeren »Nasname« adlı internet sitesinden. Beşikçi'nin 28 Temmuz 2010 tarihinde İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen duruşmasının neden olduğu ve örgütsel beyan niteliği taşıyan açıklamasında şöyle deniliyor¹⁵:

*»Öcalan'ın her fırsatta devletleşmeye karşı kin kusması, **bu doğal ve bilimsel talebi** dillendirenleri hedef yapması/ilkelikle suçlaması, Kürdlerin devletleşmesini »Tarihin Sonu« olarak ilan etmesi yetmiyormuş gibi, Hasip Kaplan gibi piyonların son sözü söyleyerek »Türkiye'nin bölünmez bütünlüğünün tartışılmayacağı« ilan etmesi, PKK'nin konumu ve misyonunu tartışma gerektirmeyecek kadar açık bir şekilde ortaya koymuştur.*

PKK, Kürdlerin devletleşmesi hakkına çok net olarak karşı dururken; aynı zamanda bilime, insanlığa ve doğal olana da karşı duruyor. Böyle bir anlayışa insani bir anlam yüklemek insanlığa ve değerlere hakarettir. PKK'nin duruşu ile Beşikçi'yi yargılayan anlayış arasında hiçbir fark yoktur. Bir fark yaratmak için çırpınmak, somut gerçekliği görmemekte ısrar etmek ve kendisiyle birlikte kitleleri de kandırmaktır. Herkes olması gereken yerdedir ve bilinmeyen, görülmeyen bir şey kalmamış artık. Bu nedenle herkesin bulunduğu yeri açıkça söylemek insan olmanın, dürüst olmanın ve cesur olmanın zorunlu sonucudur.

Beşikçi'yi yargılayanlar, Ulusal Sorun'a duyarlı Kürdleri ortak bir cephede buluşturmanın zeminini hazırladıklarını göremeyecek kadar kördürler. Hem kurumsal düzeyde, hem de bireysel olarak hemen hemen bütün duyarlı Kürdlerden temsilciler duruşmada hazır bulunarak Beşikçi ile dayanışma içinde olduklarını gösterdiler. **Beşikçi ile dayanışma, aynı zamanda »Kürdlerin devletleşme hakkı« noktasında gösterilen duyarlılığın da göstergesiydi.**

PKK dışında kalan ve Ulusal-Demokratik mücadelenin gerekliliğine/haklılığına inanan bütün Kürdlerin ortak bir refleksle/düşünceyle Beşikçi'ye sahip çıkması »Ulusal-Demokratik Cephe'nin gerekliliğine ve olabilirliğine de işaret ediyor. Duruşmaya katılanların samimiyeti, içtenliği, duyarlılığı ve heyecanı bu birliğin kısa sürede hayata geçirilebileceğine dair umut verdi. Bu umudu gerçekleştirmek için hepimize sorumluluk düşmektedir.

PKK, Beşikçi ve Kürdlerin devletleşmesi konusunda Bütün duyarlı Kürdlere rağmen Kemalist/devletçi cephede yerini aldı. Aynı şekilde yapılacak referandumda da **yine bütün Kürdlerin aksine** Kemalist/ırkçı cephede yerini aldı. Son günlerde yaptığı eylemler de Genelkurmayın direktiflerinden bağımsız değildir ve sadece Kemalist Sisteme hizmet etmektedir. Artık PKK'yi açıkça mahkum etme ve gerçek niteliğini halka anlatmak zorundayız. Yoksa, PKK'nin tahribatları devam edecektir...

Özgür Bireyler Topluluğu olarak, Beşikçi ile dayanışma içinde olduklarını gösteren bütün Kürdistanlı oluşum ve bireyleri kutlarken, bu

¹⁵ Özgür Bireyler Topluluğu: Beşikçi ile Kürdistan'ın birlikte yargılanması ve Ulusal-Demokratik-Cephe'nin ilk adımı! Bkz.: <http://www.nasname.com/Biz-Kimiz?/7425.html>. A.b.ç.

*dayanışmanın, duyarlılığın **Ulusal-Demokratik bir cephenin hayata geçirilmesi için** de gösterilmesini umuyoruz.»*

İkinci alıntı ise, 5 Kasım 2012 tarihinde gerçekleştirilen parti kongresinde HAK-PAR genel başkanlığına seçilen Kemal Burkay'ın konuşmasından. Partisinin *»kitlelerin, değişik toplum kesimlerinin temel hak ve özgürlüklerini programına almış, bunun için mücadele eden, demokratik ve değişimci bir parti«* olduğunu iddia eden Burkay, çözüm önerisinin *»federasyon«* olduğunu şöyle açıklıyor¹⁶:

*»HAK-PAR Kürt ulusal hareketinin bir parçasıdır, onun evriminin yeni dönemdeki bir ürünüdür. HAK-PAR 2000'li yılların başında oluştu. Bu bir rastlantı değil. Tam da o dönemde Kürt ulusal hareketi dar bir boğaza girmişti, zor günler yaşıyordu. Rejim, 1960'lı yıllardan başlayarak baskı ve şiddetin dozunu arttırarak, Kürt hareketini adeta bile bile şiddete itti, terörize etti. 1999'dan itibaren ise, PKK lideri Öcalan'ın yakalanıp Türkiye'ye getirilmesinin ardından, bu durumdan yararlanarak Kürt hareketini pasifize etmeye çalıştı. Nitekim, Öcalan İmralı'daki savunmasında geçmişteki tüm taleplerini reddetti, »ne bağımsızlık, ne federasyon, ne otonomi, bunların hiçbirini istemiyoruz,« dedi. Üniter devleti ve Kemalizmi savunur oldu. **Kürt halkının hak taleplerini sıradan kültürel haklara indirgedi. Partisi de onu izledi.***

*İşte HAK-PAR bu koşullarda, ulusal saflarda baş gösteren karamsarlığı, umutsuzluğu giderme, **ulusal talepleri ve mücadeleyi sahiplenme, Kürt halkına doğru bir seçenek sunma ihtiyacının gereği olarak ortaya çıktı.** Bunun için yurtsever güçlerin el ele vermesi gerekiyordu. Bu amaçla, geçmişte ayrı ayrı örgütlerde siyaset yapan, ayrı ayrı kulvarlarda koşan Kürt yurtseverleri özgürlüğü ve demokrasiyi hedefleyen ortak bir program üzerinde bir araya geldiler.*

*Bu program Kürt halkının temel taleplerini içeriyor. Biz, Kürt halkının siyasal, yönetsel, kültürel tüm temel haklarını savunuyoruz ve eşitlik temelinde bir çözüm istiyoruz. Bunun biçimi federasyondur. **Türkiye'de, ülkenin çoğulcu, çok renkli gerçeğine uymayan üniter yapı terk edilmeli, ademi merkezîyetçi, federatif bir yapıya geçilmelidir.** Kürt nüfusun çoğunlukta olduğu Doğu illerinde, yani Kürdistan'da federatif bir yapı oluşmalıdır. Kürtçe eğitim dili olmalı, aynı zamanda Türkçenin yanı sıra 2. resmi dil olmalıdır.*

Bildiğiniz gibi Kürt sorunu Türkiye Cumhuriyeti'ne Osmanlı'dan miras kalmış bir sorun. Osmanlı döneminde başlangıçta bir Kürt sorunu yoktu. İmparatorlukla Kürtlerin ilişkisi bir bakıma bir uzlaşma ve ittifak üzerine kurulmuştu. Osmanlı, Kürdistan'ı ve Kürt halkını tanıyordu. Kürt beylikleri özerktiler. Yani Osmanlı'da bir tür ademi merkezîyetçi yapı geçerliydi. Kürdistan medreselerinde Kürtçe eğitim yapılmaktaydı. Bu medreselerde nice Kürt ozanı, Kürt bilgisi yetişti. Ancak 19. Yüzyıl

¹⁶ Kemal Burkay: Eşitlik temelinde bir çözüm istiyoruz, bunun biçimi federasyondur. Bkz.: <http://www.ilkehaber.com/yazi/esitlik-temelinde-bir-cozum-istiyoruz,-bunun-bicimi-federasyondur-5967.htm>. A.b.ç.

başlarından itibaren Osmanlı'da ve İran'da merkezileşme hareketi ile birlikte Kürtlerle çatışma dönemi başladı, Kürt beylikleri yok edildiler. Sorun böyle ortaya çıktı. Cumhuriyetin kurucuları da onu adil biçimde, eşitlik temelinde, yani Kürt halkının temel haklarını tanıyarak çözemediler. Aksine Osmanlı'da bile görülmemiş bir anlayışla, tek soy, tek dil anlayışıyla, Kürt halkını yok saydılar, Kürt dilini ve kültürünü yok etmeye çalıştılar. Bu inkâr ve baskı politikası idi ve doğal olarak tepkilere, bir dizi Kürt ayaklanmasına yol açtı. Ayaklanmalar kanlı şekilde bastırıldı, ama sorun çözülmedi, aksine giderek büyüdü.

*Son 40 yıl, Kürt hareketi bakımından çok daha şiddetli uygulamalara sahne oldu. Şiddet şiddeti doğurdu ve bugünlere geldik. Bu süre içinde Kürt halkı da Türk halkı da çok büyük bedeller ödedi. Bu çatışma ortamında 50 binden fazla can yitirdik. Kürdistan altüst oldu, tarım ve hayvancılık çöktü. Binlerce köy yakılıp yıkıldı, boşaldı. Milyonlarca insanımız sürgün yollarına düştü. Bu savaş nedeniyle Türk halkının kayıpları da az değildir. Onca can kaybının, acının yanı sıra, **ülkenin trilyonlarca lirası savaşa, yıkıma gitti. Oysa bu büyük paralarla ülkemizin insanlarına çok daha iyi bir eğitim, iyi bir hayat düzeyi sağlanabilirdi. Kurşuna bombaya giden paralar, ekmeğe, kitaba, sağlık alanına gidebilir, bununla iş alanları açılır, ülke daha da gelişirdi.**«*

Yukarıdaki alıntılar bağımsız Kürt »ulus devleti« fikrinin, bu fikrin uygulanabilirliğinin ve uygulanma biçimleri üzerine var olan önerilerin irdelenebilmesi için yeterince ipucu vermektedirler. Ancak bu irdelemeye başlamadan önce, »milliyetçilik« üzerine bir kaç noktanın altını çizmek gerekmektedir.

Son ikiyüz yıllık tarih, kendi milliyetinin diğer milliyetlerden üstün, en azından farklı ya da ayrıcalıklı olduğu ve aynı milliyete mensup olanların çıkarlarının da aynı olduğu kurgusu üzerine kurulu olan »milliyetçilik« ideolojisinin yol açtığı felaketler ile dolu olduğundan, »iyi« ve »kötü« milliyetçilik ayırımının yapılamayacağını kanıtlamak için yeterince veri mevcuttur. İster »ezen«, isterse de »ezilen« milliyet adına yapılan milliyetçilik, toplumsal sınıflar var olduğu müddetce her zaman ve her yerde egemen sınıfın egemenlik aracı olduğundan, ezilen ve sömürülen sınıf ve katmanların, halkların ezici çoğunluğunun çıkarlarına uygun olamaz. Bunun aksini kanıtlamak için ileri sürülen »ezen ulus ile ezilen ulus milliyetçilikleri aynı değildir« tezi, toplumsal ve tarihsel gerçeklerle âlâkası ve maddî temeli olmayan soyut, duygusal ve öznel bir formülasyondur. Böylesi bir formülasyon ile var olmayan bir şeyi varmış gibi göstermeye çalışmak, nafîle bir çabadır. Çünkü yerküre üzerinde kapitalist üretim ilişkilerinin hakim olduğu bütün coğrafyalarda yaşayan hiç bir toplum, »ulus« veya milliyet, »imtiyazsız, sınıfsız ve kaynaşmış bir toplum« değildir. Çünkü her türlü milliyetçiliğin yeşerdiği toprak, egemen mülkiyet ve iktidar ilişkileridir.

Beşikçi yazısında, »Kürdlerin, komşu halkları asimile etmek gibi, komşu halkların topraklarını işgal etmek gibi bir derdinin olmadığını herkes biliyor. (...) Baskıya, zulme karşı mücadelenin evrensel olduğu da açıktır« iddiasını ileri sürerek, Kürtler sanki toplumsal sınıflardan oluşmuyormuş ve »Kürd milliyetçiliği« milliyetçi ideolojinin sapkınlıklarından muafmiş gibi, bağımsız

Kürt »ulus devletinin« diğer »ulus devletlerden« farklı olacağını telkin etmeye çalışmaktadır. Bu öngörü, maddî temeli olmayan boş bir söylem ve bu biçimiyle »iyi« milliyetçiliğin var olabileceğini kanıtlama çabasından başka bir şey değildir. Kapitalist dünyada milliyetçilik, egemen sınıf olarak burjuvazinin diğer toplumsal sınıf ve katmanları boyunduruğu altına sokmasının aracıdır. Dolayısıyla, Beşikçi'nin iddiasının tersine, »Kürt milliyetçiliği«, en başta yoksul ve emekçi sınıflar olmak üzere, ne Kürt halkının, ne de komşu halkların ezici çoğunluğuna »olumlu bir gelecek vaad eden tutum« değil, kapitalist sermaye birikiminin ve emperyalizmin çıkarlarına hizmet eden gerici bir ideolojidir. O nedenle ezilen milliyetlere yapılabilecek en büyük fenalıklardan birisi, insanları, en başta kendilerini hastalıklı bir ruh hâline sokan o en bayağı ve en vahşi duygunun esaretine alan milliyetçilik ideolojisinin bayrağı altına çağırmasıdır.

Buraya, Türk »ulus devletçileri«, gerici »ulusçular« ile aramızdaki farkı vurgulamak için kısa bir not düşmek gerekiyor: Milliyetçiliğin emperyalist çıkarlara hizmet eden gerici bir ideoloji olduğu tespitimiz, salt emperyalizm karşıtı bir pozisyondan değil, öncelikle antikapitalizm pozisyonundan beslenmektedir. Yakın geçmişin bağımsızlık hareketleri pratiğinin kanıtlağığı gibi, kapitalizm karşıtı olmayan bir »antiemperyalist« söylem, burjuva milliyetçiliğinden başka bir sonuca yol açmamaktadır. »Antiemperyalizm« iddiasıyla ortaya çıkan ve sonunda kendi burjuva »ulus devletini« kuran bütün bağımsızlık hareketleri, öyle ya da böyle farklı emperyalist merkezlerinden birisinin yanında yer almışlardır. Bu açıdan, aynı zamanda antikapitalist olmayan »antiemperyalizm« savının, içi boş ve demagojik bir söylem olduğunun altı çizilmelidir. Ve buradan da hareketle, Türkiye örneğinde, kendilerine »Türk solu« veya »ulusalcı sol« gibi sıfatlar yakıştıran siyasî hareketlerin antiemperyalist dahi olamayacakları vurgulanmalıdır. Daha ziyade »nasyonal sosyalist/sosyaldemokrat«, burjuva milliyetçisi veya gerici »ulusçu« olarak nitelendirilmesi gerekenlerin ne sol, ne de sosyalizm fikri ile uzaktan yakından âlâkaları yoktur. Böylelerinin, »Kürt milliyetçiliği emperyalizme hizmet ediyor« söylemi, en hafif deyimle Türk milliyetçisi demagojiden ibarettir ve tarihsel maddecilik pozisyonundan yapılan milliyetçilik eleştirisi ile aralarında aşılması olanaksız derecede derin bir uçurum mevcuttur. Bu nedenle Beşikçi'nin yazısında, »Türk solu, milliyetçi bir soldur. Önemli bir kesimiyle de ırkçıdır« diyerek yaptığı haksız ithamın genellemeci olduğunu belirtmek gerekiyor. Ayrıca bu ithamın, genellemeci olduğu bilinerek ve bilinçli yapıldığını düşünmek için yeterince neden var. Beşikçi gibi bir bilim insanının, Türkiye sol-sosyalist hareketinde »ulusal« sorunla, bilhassa Kürt sorunuyla ilgili tek tip bir pozisyon olmadığını, sol-sosyalist hareketin farklı akımlarının soruna değişik yanıtlar verdiklerini ve genelleme yapılmasının ciddî bir yanlış olduğunu bildiği varsayımından hareket etmek durumundayız. Bu da, maalesef Beşikçi'nin, Kürt olmayan bir Kürt milliyetçisi pozisyonundan önerilerini geliştirdiğini düşünmemize gerekçe oluşturmakta ve milliyetçiliğin ne menem bir sapkın ideoloji olduğunu yeniden teyid etmektedir.

Milliyetçiliğin, özgürlük hareketlerinin, bilhassa silahlı mücadele yönetimini seçen hareketlerin taraftarları arasında küçümsenemeyecek derecede önemli bir faktör olduğu doğrudur. Ancak bu gerçek, herhangi bir özgürlük hareketinin, örneğin günümüz Kürt hareketinin a priori milliyetçi olduğunu kanıtlamaz. Ulusal hareketlerin milliyetçi veya gerici »ulusçu« olup

olmadığını gösteren yegâne maddî kanıt, siyasî program olarak »ulus devlete« ve birlikte yaşadıkları milliyetlere karşı aldıkları tavırda bulunabilir.

Beşikçi'nin, Kürt milliyetçileri ve federalistlerinin siyasî programı »ulus devlettir«. Öcalan liderliğindeki Kürt hareketi ise görüldüğü kadarıyla Kürtlerin bağımsız »ulus devlet« fikrine karşı çıkmakta, bunun yerine »demokratik cumhuriyet, demokratik özerklik ve demokratik konfederalizm« biçimindeki bir reform programını önermektedir. Beşikçi'nin gözünde bu program, Türk »ulus devletinin« tek tip gerici »ulus« anlayışıyla eş anlamlıdır. Beşikçi bu eleştirisiyle, »PKK (...) *Kemalist/ırkçı cephe*de yerini aldı« diyen Kürt milliyetçileri ve »Öcalan (...) *üniter devleti ve Kemalizmi savunur oldu, Kürt halkının hak taleplerini sıradan kültürel haklara indirgedi*« diyen Burkay gibi federalistlerle aynı noktada buluşuyor.

Bu eleştirilerin haklı olup olmadığını, bağımsız Kürt »ulus devletinin« Kürt milliyetçilerinin iddia ettiği gibi »doğal ve bilimsel talep« olarak görülüp görülmemesi gerektiğini, »*Kürdlerin devletleşmesi*« veya »*Türkiye'de (...) Kürt nüfusun çoğunlukta olduğu Doğu illerinde, yani Kürdistan'da federatif bir yapı oluşmalı*« taleplerinin nesnel temellerini ve kimin çıkarına olduğunu ortaya çıkartmak için, önce »ulus devletin« ne olduğu veya ne olmadığı anımsanmalı, ardından da »ulusların kendi kaderini tayin hakkı« ilkesinin gerçek içeriğinin ne olduğu irdelenmelidir.

III

Öncelikle Beşikçi'nin ve »ulusal refleksle« ona sahip çıkan hararetli taraftarlarının, »ulus devletin« devletler tarihinde kapitalistleşme süreçlerinde, burjuvazinin öncülüğünde ortaya çıkan bir olgu olduğu gerçeğini kabul ettikleri varsayımından hareket ettiğimizi belirtelim. Çünkü bu tarihsel gerçeği kabul etmeyenlere, sizi hayal dünyanızla başbaşa bırakıyoruz demekten başka söylenecek söz kalmaz.

Bu tarihsel gerçek üzerine anlaşıyorsak, o zaman – en son söyleyeceğimizi, başta söyleyerek - »ulus devletin«, genellikle bir milliyetin burjuvazisinin sınıf egemenliğinin aracı olduğunu ve »ulus fikrinin« bu aracın ortaya çıkmasıyla oluştuğunu kabul etmemiz gerekir. »Ulusal fikir«, modern burjuva »ulus devletinin« gelişme süreciyle kopmaz bir bağlantı içerisindedir. Kapitalist üretim tarzının hakim olduğu her yerde »ulus devlet«, sanki tanrı vergisiymiş gibi, o ülkenin burjuvazisinin iç pazarı, sınıf egemenliğinin »anavatanıdır«. Bu »ulus devlet«, aynı zamanda »anavatanın«, yani iç pazarın korunması ve dünya piyasalarına açılma yollarının düzlenmesi için güçlü bir orduya, silahlara, merkezî idareye, yargıya, yasamaya, tek tip eğitim sistemine, dış, malî, gümrük politikalarına v.s., kısacası kapitalistleşme sürecinin gereksinim duyduğu bütün araçlara var olma koşullarını veren devasa bir merkezî devlet aparatını yaratır.

»Ulus devletin« harcı, kurgulanan bir »tarih ve kader birliği« ile kutsanan »ulus« fikridir. Bu kutsal »ulus« fikri, burjuvazinin milliyetinin »ulus« biçiminde o ülkedeki diğer milliyetler üzerinde egemenlik kurmasını gerektelendirir. »Ulus devletlerin« resmî tarih yazılımları bunun ifadesidir. Tarihsel olarak yan yana yaşayan, kimi yerlerde içiçe geçmiş, hatta Osmanlı örneğinde olduğu gibi »din kardeşliği« temelinde »eşit« olan milliyetlerin,

uydurulmuş bir milliyet ideolojisi aracılığıyla inkârının ve asimilasyonunun yolu açılır, ki bu ideoloji, burjuva milliyetçiliğinden başka bir şey değildir.

Modern burjuva »ulus devletinin«, bir milliyeti diğer milliyetler üzerinde egemen kılmak, diğer milliyetleri »ulus« potasında eritmek, tek dil ve tek kimliği dayatmak istemesinin ardında, egemen milliyetin diğer milliyetlerden »üstün« olduğu iddası ve bunun savunulması gibi soyut formülasyonlar ve öznel gerekçeler değil, burjuva »ulus devletinin« merkezîleşme ve kapitalist üretim tarzını, bu devletin olanaklı olduğunca en ücra köşelerinde dahi, hakim kılma tandansı yatmaktadır. »Ulusun« veya egemen milliyetin diğerlerinden »üstün« olduğu söylemi bu tandansların ve burjuvazinin sınıf egemenliğinin perdelenmesi, görülmez kılınması için gerekli olan ideolojik bir paravandır. Gerek Türkiye'nin kapitalistleşme süreci, gerekse de modern burjuva »ulus devletleri« tarihi, bunu kanıtlamaktadır.

Örneğin Türkiye'de »ne mutlu Türküm diyene« söylemi, basit ve ajitatif bir slogan değil, en başta Türk »ulus devletinin« nimetlerinden pay almanın, burjuva toplumunun »eşit« yurttaşı olarak kabul görülmenin anahtarıdır.¹⁷ Nasıl Osmanlı'daki dinî aidiyet, kişinin diğerlerinden ayrıcalıklı konumda olup olmayacağını belirliyorsa, burjuva »ulus devletinde« de egemen milliyetin »ulusuna« ait olmak, »eşit yurttaşlık« mertebesine geçilmesini sağlamaktadır. »Ulus devlet« bu aidiyet ilânını, gönüllü veya zor kullanarak her yurttaşından talep eder. Bu nedenle, kapitalistleşme süreci cumhuriyetin kurulmasından çok önce başlayan Anadolu-Mezopotamya coğrafyasındaki Osmanlı İmparatorluğu'nun çözülüş süreci ve Türkiye Cumhuriyeti'nin 80 yıllık tarihi, »Türk ulusu« olarak adlandırılmaya direnen milliyetleri inkâr, imha ve asimile etme tarihidir. Soykırımların, katliamların, Türkleştirme operasyonlarının, »Tarih ve Dil Teorilerinin«, etnik temizliklerin, velhasılı bu tarihte rastladığımız bütün tek tipleştirme uğraşlarının, dolayısıyla da güncel Kürt sorununun asıl nedeni Türk »ulus devletinin« kapitalistleşme sürecidir. Bu gerçeği görmemekte ısrar ederek yapılacak her tahlil, geliştirilecek her çözüm önerisi anlamsız olacak, günümüzü anlamaya yardımcı olamayacaktır.

Beşikçi ve milliyetçi savunucuları, tezlerine, »ulus devlet« oluşumunun tarihsel koşullarını ve maddî şartlarını değil, bunların görüngülerini temel almaktadırlar. Esası dikkate almadıklarından, son derece gerici bir pozisyondan duygusal ve öznel değerlendirmelerde bulunmakta, reel koşulları hesaba katmayan kendi soyut formüllerini, »Kürt halkının iradesi ... hak talebi« veya »Kürdlerin doğal ve bilimsel devletleşme hakkı« iddiasıyla ifade etmektedirler.

Tarihe bakışlarının yüzeyselliği, »Kürdlerin devletleşme hakkını« savunurken verdikleri örneklerde de görülmektedir. Örneğin Beşikçi, son yirmi yılda otuza yakın yeni devletin kurulmuş olmasını, kimini adıyla sayarak, »sınırlar kalkıyor, yeni sınır yapmak anlamsızdır« görüşünü eleştirmek ve Kürt »ulus devletinin« de gayet tabii kurulabileceğini kanıtlamak için vurguluyor. Ancak bu yeni »ulus devletlerin« kurulmasına neden olan şartları ve bu devletleri kuranların nasıl »ulus« olabildiklerine nedense hiç değinmiyor.

¹⁷ T.C. Başbakanı Recep T. Erdoğan'ın »Otur oturduğun yerde. Makamsa makam, milletvekilliğiye milletvekilliği, parlamentoya da giriyorsun, cumhurbaşkanı da oluyorsun. Ne istiyorsun? Rahat ol« demesi, bunun teyididir. Bkz.: <http://siyaset.milliyet.com.tr/kurt-sorunu-diye-bir-sey-tanimiyorum/siyaset/siyasetdetay/21.01.2013/1658062/default.htm>.

Pek fazla gerilere gitmeden, ama Çekler, Slovaklar, Polonyalılar, Baltık ülkelerindeki ve Balkanlardaki Slavlar ve bu milliyetlerin »ulusal uğraşları« konusunda tarihsel maddecilik pozisyonundan kaleme alınan ve 1800lü yıllardan bu yana toplanmış olan külliyata dikkat çekerek, yeni »ulus devletlerin« oluşum sürecini kısaca irdelemek istiyoruz.

Kapitalizmin merkez ülkelerinin çeperinde veya dünyanın muhtelif yerlerinde oluşan yeni »ulus devletlerinin« karakteristik özelliği, bunların, emperyalist güçlerin ve uluslararası malî kapitalizmin küresel çıkarları ve stratejileri çerçevesinde etki alanlarını genişletme çabasıyla doğrudan bağlantılı olmalarıdır. Dünya piyasaları üzerinde hakimiyet, küresel ticaretin ve sermaye dolaşımının engelsiz sürdürülebilirliği ve dünya çapındaki enerji ve hammadde kaynaklarına ulaşımın, nakliyatının ve kullanımının güvence altına alınması olarak kısıtlanabilecek olan bu küresel stratejilerin gerçekleştirilmesi, zayıflayan ve dönüşüme uğramış büyük devletlerin veya coğrafi alanların, merkezî devletlere veya bunların oluşturdukları ittifaklara / birliklere / uluslararası kurumlara bağımlı, kontrol altında tutulabilen ve genelde komşularıyla ihtilafli hale getirilebilecek küçük »ulus devletlerine« dönüştürülmelerini gerekli kılmıştır.

Bir kaç örnek verecek olursak, önce Kosova »ulus devletini« ele almak gerekir. Kosova, sekiz yıl NATO egemenliğinde kaldıktan sonra 2008 Şubat'ında »bağımsızlığını« ilân etti ve o günden beri bağımsız »ulus devlet« olarak kabul görüyor. NATO'nun desteği, AB'nin »EULEX Misyonu« çerçevesinde yargısını, yasamasını ve yürütmesini kurmasıyla oluşan ve o zamanlar Kürt milliyetçilerinin »örnek« diye alkışladıkları Kosova »ulus devletinin« kuruluşu, belirttiğimiz karakteristik özelliğin bütün emarelerini taşımaktadır. ABD ordusunun Avrupa kıtasındaki en büyük askerî üssünün Kosova'da (Urosevac kasabası yakınındaki Bondsteel Üssü) bulunduğu ve Çekirdek Avrupa ülkelerine doğalgaz nakliyatı için planlanan Nabucco boru hattının Kosova'dan geçeceği düşünülürse, sunî »Kosova ulusu« ve »ulus devleti« yaratmanın kimin çıkarına olduğu ve kimin için stratejik önem taşıdığı ortaya çıkar.

Kosova örneği aynı zamanda, her »ulusun« kendi bağımsız »ulus devlet hakkı« olduğu iddiasını da çürütmektedir. Madem »ulus devleti« kuran »ulustur«, o halde neden Kosova'nın çoğunluk milliyeti olan Arnavutlar, hemen yanlarındaki Arnavut »ulus devleti« ile birleşip, »Büyük Arnavutluk«u kurmadılar? Peki, madem »ulus devlet« kurmak istisnasız her »ulusun« hakkıdır da, neden Kosova'da yerleşik olan Sırp milliyeti, Kosova'da kendi »ulus devletlerini« kurma hakkından men ediliyorlar ve Sırbistan'a göç etmeye zorlanıyorlar? Madem Kürt milliyetçileri »ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı« ilkesini savunuyorlar da, Sırp'ların da »kendi kaderlerini tayin etmelerini« neden savunmuyorlar?

Bu bağlamda başka bir örneği, Gürcistan'ı ele alalım Abhazlara veya Megrellere karşı yıllardan beri inkâr ve imha politikası uygulayan, Güney Osetya için Rusya ile savaşmaktan dahi çekinmeyen Gürcü »ulus devletinin« Türk »ulus devletinden« ne farkı var – Türkiye'nin NATO üyesi, Gürcistan'ın ise NATO'ya üye olmak istemesinden başka? Veya Ukranya'ya bakalım: Çarlık döneminde heyecanlı birkaç küçükburjuva aydınının icadı olan »Ukranya ulusu«, ki farklı Slav milliyetlerini içermektedir, kendi »hakkını«

kullanabiliyor da, Ukranya nüfusunun önemli bir kesimini oluşturan Rus milliyetine bu hak neden reva görülüyor?

Örnekleri fazla uzatmadan, Beşikçi'nin yeni »ulus devletler« için verdiği KKTC örneğine bakalım: KKTC'nin bağımsız oluşu bir yana, »ulus devlet« olduğunu bile iddia etmek için, gerçekleri bir hayli eğmek gerekiyor. KKTC, yeni dönemde kurulan »devletlerin« merkezî ve/veya büyük devletlerin patronajı altında oluşturulan sunî devletsel yapılanmalar ve sunî »ulus devletler« olduklarını kanıtlayan renkli bir örnektir. Aynı zamanda Kıbrıs'ta yaşayan Yunan ve Türk milliyetlerinin kaderlerini kendilerinin değil, başkalarının, bu durumda başka »ulus devletlerin« bölgesel, stratejik, siyasî ve iktisadî çıkarlarının tayin ettiğini göstermektedir. Nihâyetinde böyle oluşturulan »ulus devletin« ne denli sunî olduğunu, emperyalist çıkarlara ne denli hizmet ettiğini görebilmek için, sınırların cetvelle çizildiği Arap dünyasına ve Afrika'ya bakmak yeterli olacaktır – Kürt milliyetçileri, örneğin Fildişi »ulus devletinde« yaşayan halkın »Fildişi ulusunu« oluşturduklarını iddia edecek derecede kör değilseler!

Ancak burada Beşikçi'nin »sınırlar ortadan kalkıyor...« görüşüne yönelik eleştirisinin haklı olduğunu teslim etmek gerekiyor, ama Beşikçi'nin kast ettiği anlamda değil. Çünkü Beşikçi bu noktada da yanılmaktadır. Şöyle ki: Beşikçi sınırların ortadan kalkmadığını, bu görüşün »Kürdlerin kafasını bulandırmak için« ortaya atıldığını, son yirmi yılda kurulan devletlerin, Kürtlerin de bağımsız bir »ulus devlete« kavuşmalarının gerekliliğini kanıtlandığını ima etmektedir. Halbuki »sınırlar ortadan kalkıyor« görüşü, günümüz kapitalist ülkelerinin neoliberal dönüşümü için gerekli olan, »ulus devlet« yasama organlarının yetkilerinin »ulus devletler üstü« ve hiç bir meşruiyeti olmayan komisyon ve kurumlara devredilmesi sürecini gerekçelendirmek için kullanılan demagojik bir söylemdir. Türkiye'deki kimi demokratın ve küçükburjuva sol-liberalin, »küreselleşerek demokratikleşiyoruz, sınırlar kalkıyor« diye alkışladığı süreç, sınırların kalkmadığı, aksine daha kalın çizildiği, hatta imtiyazlı ve yoksul coğrafyalar arasında aşılması olanaksız, görünmez sınırlar çekildiği ve böylece kapitalizmin merkez ülkelerinin kendilerini »koruma« altına aldığı bir süreçtir.

Bu sürecin en önemli örneği Avrupa Birliği'nin bütünleşme sürecidir. AB'nin tarihini olduğu gibi buraya aktarmaya gerek yok, ama kısaca Lizbon Sözleşmesi ile son devresine giren dönüşüme bakmak aydınlatıcı olacaktır.

Avrupa halklarının günün birinde »Avrupa Birleşik Devletleri« çatısı altında birleşeceği ümidiyle 1950li yıllarda temeli atılan günümüz AB, üye devletlerinin »ulus devletler« olarak kalmalarını, hatta »gerekli« olduğu yerlerde partiküler bölgelere izin verilmesini öngören bir konseptle yoluna devam etmektedir. Bugün Avrupa iç pazarı büyük ölçüde oluşturulmuş, koruma altına alınmış ve başta Çekirdek Avrupa olmak üzere, Avrupa sermayesinin dünya pazarlarından payını alabilmesi için gerekli olan altyapı hazırlanmış durumdadır. AB üyesi ülkeler silahlanma yükümlülüğü altına alınmış ve ortak AB silahlı kuvvetlerinin dünyanın her köşesinde müdahale savaşlarına katılabilecek yetiye kavuşmalarının hazırlıkları büyük ölçüde tamamlanmıştır. Ayrıca »AB Komşuluk Politikası« ile AB çeperindeki ülkeler AB'ne bağımlı kılınmış, gerekli görülen yerlerde rejim değişiklikleri desteklenmiştir.

Diğer yandan burjuva demokrasilerinin en önemli sütunu olan, meşru yasama organlarının yetkileri giderek sadece atanmışlardan ve bürokrasilerden oluşan komisyonlara ve meşruiyeti olmayan bir yürütmeye aktarılmıştır. AB bürokrasisi ve yürütmesi, tekellerin temsilcileri ile kamuoyunun gözü önünde girdikleri sıkı işbirliğinde hazırladıkları Avrupa yasaları, sözleşmeler ve yönergelerle üye ülkelerin »ulusal« parlamentolarına Avrupa çapındaki merkezîleşmeyi ve karar mercîlerinin tek merkezde yoğunlaşmasını dikte ederken, devlet ve hükümet başkanları AB kurumlarında kendi aldıkları kararları kendi ülkelerinin kamuoyuna, »yapabilecek bir şey yok, AB karar aldı, biz uygulamak zorundayız« demagojisini yapmaktadırlar. Ama aynı zamanda da hem kendi »ulus devletlerinin« içi boşaltılmış temsili demokrasileriyle ayakta kalmasını, hem Çekirdek Avrupa ülkelerindeki eyalet yapılanmalarını güçlendirip, yerel yönetimlerin bunların emir kulu hâline gelmelerini, hem de AB iç pazarının sınırlarının, AB dışından gelebilecek işgücü ve mülteci akınını kontrol edecek şekilde daha da geçilmez olmasını sağlamaktadırlar. AB bütünleşme süreci bu biçimiyle, geleneksel burjuva »ulus devletinin« oluşma süreciyle büyük benzerlikler göstermektedir.

Kısacası, sınırların ortadan kalktığı görüşü hem doğru, hem de yanlıştır. Doğrudur, çünkü AB iç pazarında AB üyesi ülkelerin vatandaşları, sermaye, hizmetler ve ürünler için devlet sınırları kaldırılmıştır. Yanlıştır, çünkü AB içerisinde bile sadece sınırlı dolaşım hakkına sahip olabilen AB üyesi olmayan ülkelerin vatandaşları, dünyanın yoksulları, mülteciler ve göçmenler için sınırlar eskisinden daha güçlü olarak mevcuttur. Sermayenin kâr hırsı için sınır tanınmazken, çalışan sınıfların sosyal kazanımlarını ve standartları korumak için verdikleri tüm uğraşları sınırlandırılmaktadır.

Tüm bu tespitlerden ve tarihsel gerçeklerden çıkartılacak tek sonuç, bu bölümün başında da belirttiğimiz gibi, modern burjuva »ulus devletinin«, sadece egemen milliyetten olsalar bile, »ulus« olarak tanımlanan ülke nüfusunun ezici çoğunluğuna özgür, bağımsız ve kaderini tayin edebileceği bir yaşamı değil, burjuvazinin sınıf egemenliğini, dolaylı vergileri, eşitsizliği, halklar ve cinsiyetler arası kını, sömürülmeyi, militarizm, savaş ve yayılcılığı sağlayan olan bir araç olduğudur. Ve böylesi bir aracın da, çalışan sınıfların ve ezilenlerin çıkarına olamayacağıdır. İşte Beşikçi ve »uluslarını« kutsayan havarileri Kürt halkına kurtuluş diye böylesi bir cehennemin yolunu tavsiye ediyorlar. Bir yerde »bir sakatlık« varsa, asıl sakatlık buradadır.

Peki, tüm bu tespitlerimizden, Kürtler »artık boşuna uğraşmasınlar, durumlarıyla yetinsinler« sonucu mu çıkartılmalı? Elbette, hayır! Verili koşullar altında dahi »ulus devleti« demokratikleştirmek, karakteristik özelliklerini belirli ölçüde değiştirme ve aşmak olanaklıdır. Ama bu konudaki görüşlerimizi formüle etmeden önce, sosyalist hareket içerisinde de kafa karışıklığına yol açan »ulusların kaderlerini tayin hakkı« ilkesini ele almak gerekecek.

IV

Beşikçi, yazısı yayınlandıktan bir gün sonra, Recep Maraşlı ve Fatih Atan'ın yazısına ilişkin gönderdikleri bazı notları yayınladı. Bu notlardan bazı alıntılar yapmak, meramımızı anlatmaya yardımcı olacaktır.

Maraşlı, Beşikçi'ye önemli ölçüde katıldığını belirterek, Beşikçi'nin hayli sorunlu olan »Kürdlerin, komşu halkları asimile etmek gibi, komşu halkların topraklarını işgal etmek gibi bir derdinin olmadığını herkes biliyor« iddiasının yarattığı kaygıyı şöyle açıklıyor¹⁸:

»Ulus-Devlet konusunda 80'li yılların başında sol kökenli liberal aydınlar çok karşı çıkıyordu: Ulus devlet çağı bitti diye... Oysa sizin de belirttiğiniz gibi o günden bu yana hem de uluslaşmanın en çok tamamlandığı Avrupa kıtasında 17 tane yeni ulus-devlet çıktı: Şu anda yoğun ayrılık tartışan Bask, Katalunya ve İskoçya'da yolda...

Ben bu söylemi dünyada ulus devletler kuruldu, alan aldı, veren verdi, Kürtler artık boşuna uğraşmasınlar, durumlarıyla yetinsinler, kafa ağrıtmassınlar biçiminde algıladım hep... **Yani Kürtlerin bağımsızlık kazanmalarına karşı kullanılan bir argüman olarak...**

Ben de bu konudaki eleştirilerinize tamamen katılıyorum. Fakat Kürtlerin ulus-devlet oluştururken nasıl bir yol izleyecekleri, bunun içeriğini nasıl dolduracakları da çok önemli bir husus... **Böyle bir ulus-devlet yapıldığında Örneğin Birlikte yaşadıkları Türk, Arap, Süryani, Çerkes, Ermeni toplumları bu Kürt ulus devletinin bünyesinde nasıl tanımlanacaklar? Kürt ulusunun içindeki etnik farklılıklar örneğin büyük lehçe farklılıkları, dini ayrımlar bu ulus-devlet içinde nasıl tanımlanacaklar? Bunlar önemli sorunlar...**

Sürgün, katliam, kıyım, asimilasyon politikalarının ulus-devletler inşa edilirken coğrafi alanları (vatani) homojenleştirmek adına meşrulaştırıldığı biliniyor. **Kürtler bu suçlara bulaşmadan ulus-devletlerini nasıl inşa edecekler?**

(...) Ben »ulus-devleti aşmak« konusunu tam da bu çerçevede, yani **Kürtlerin ulus-devlet kurma hakkı olup olmadığı değil de bu ulus-devletin nasıl bir içerik taşıyacağı açısından tartışmak önemli.** Ben bu anlamda Kürtlerin kendi devletlerini, ulusal kurtuluş ve kuruluşlarını inşa ederken, geçmişteki bu ulus-devlet kurma modellerini tekrarlamak zorunda olmadıklarını, bunları reddederek demokratik, çok uluslu, çok kültürlü modeller geliştirebileceklerini düşünüyorum.

Bunlar nasıl olabilir: Bir iç federalizmden, kantonal yapılanmalardan söz edilebilir. Kültürel özerklikleri esas alan bir yeniden yapılanma mümkün olabilir. Ulus tanımı »sadece Kürtçe (Kurmanç) konuşanlar Kürttür« gibi dar biçimde değil daha geniş ve kapsayıcı bir hale getirebilir. **Aynı topraklarda yaşayan uluslar, etnik topluluklar arasındaki ilişki demokratik ve katılımcı tarzda tanımlanabilir.** Böyle bakınca klasik »ulus-devlet« anlayışının aşılması kaçınılmaz olmaktadır.«

Maraşlı, aynı Beşikçi gibi »ulus devlet« itirazının Kürtleri oyalamak olduğunu, yeni »ulus devletlerin« kurulmasının, Kürtlerin de »ulus devlet kurma hakkının« var olduğunu gerekçelendirdiğini düşünüyor, ama, ki burada hakkını teslim etmek gerekir, »ulus devlet« adına işlenen suçlara Kürtlerin de bulaşabileceği kaygısını dillendiriyor. Ayrıca olası bir Kürt »ulus devletinde«

¹⁸ İsmail Beşikçi: »Ulus Devleti Aşmak« Yazısına Bir-İki Not, 28 Ocak 2013. Bkz.: www.serbesti.net. A.b.ç.

Kürtlerle birlikte yaşayacak olan diğer milliyetlerin nasıl tanımlanacağını, homojenleşme politikasına maruz bırakılıp, bırakılmayacaklarını sorguluyor.

Bu açıdan Maraşlı'nın düştüğü notlar çok anlamlıdır, ama aynı zamanda Kürt milliyetçileri arasında da hayli kafa karışıklığı olduğunu görüntüleyen bir örnektir. Maraşlı, *»sürgün, katliam, kıırım, asimilasyon politikalarının ulus devletlerin«* oluşmasının tipik özelliği olduğunu biliyor, ama buna rağmen *»ulus devlet kurma hakkından«* vazgeçmiyor ve Kürt *»ulus devletinin«* asimilasyon ve katliam gibi suçlara bulaşabileceği sorununu *»iç federalizm ve kantonal yapılanmalarla«* çözmeyi tartışmak istediğini belirtiyor.

Maraşlı'nın notları, aynı Beşikçi'nin temel görüşleri gibi, kendi içerisinde çelişkili ve tutarsız. Önce şunları sormak gerekiyor: Madem *»aynı toprakta yaşayan uluslar (...) arasındaki ilişki demokratik ve katılımcı tarzda tanımlanabilir«* ve böylece *»ulus devlet«* anlayışı aşılabilir, o halde bu uğraş neden var olan *»ulus devletler«* içerisinde verilmiyor da, illâ Kürt *»ulus devleti«* kurulması gerekiyor? Türkiye, Irak, İran ve Suriye'de *»ulus devlet«* anlayışı aşılamaz da, sadece Kürt *»ulus devletinde«* mi aşılabilir? Madem Kürtlerin *»kaderlerini tayin hakkı«, »Kürdlerin devletleşmesi«* tartışılmaz doğru, o zaman olası Kürt *»ulus devleti«* içerisinde yaşayacak olan diğer milliyetler neden *»geniş ve kapsayıcı Kürt ulusunu«* içerisinde yer alsınlar? Bu tanımın *»geniş ve kapsayıcı Türk ulusunu«* tanımından, Birgül Ayman Güler'in *»Türk ulusunu – Kürt milliyeti«* söyleminden farkı nerede? Hem *»ulusların kaderlerini tayin hakkına«* Kürtler sahipse, neden Ermeniler, Süryanîler, Araplar veya başka milliyetler bu *»haktan«* mahrum kalsınlar ki? Hangi gerekçeyle? Peki bu milliyetler *»geniş ve kapsayıcı Kürt ulusuna«* ait olmak istemezler, aynı Türkiye'deki Kürtler gibi haklı olarak karşı çıkarlarsa, onları Kürt *»ulusal devletinin«* hışmından kim koruyacak? Ve böyle olmayacağını kim garanti edebilir?

Bu can alıcı sorulara ne Beşikçi, ne Maraşlı, ne de gerici *»ulusçu«* olan Nasname çevresi ve Burkay gibi federalistler yanıt verebilir. Çünkü savundukları bağımsız *»ulus devletini«,* ayrılmak için mücadele verdikleri Türk *»ulus devletinden«* hiç bir farkı yoktur. *»Kürtler böyle şeyler yapmaz«* yaklaşımı ya da Beşikçi'nin *»Kürdlerin (...) böyle bir derdi olmadığını herkes biliyor«* söylemi, hiç bir maddî temeli olmayan ve *»ulus devletini«* tarihsel gerçekliğine uymayan, hiç bir yükümlülüğe yol açmayan hayal ürünü bir söylemdir. Burjuva milliyetçiliğinin, *»demokratik hak«* kılıfını taktığı küçükburjuva versiyonudur.

Tam bu noktada *»Kürdlerin devletleşmesinin«* Kürt milliyetçilerinin ve kapitalizmin tarihsel gelişme seyrini geri çevirebilecekleri saflığını siyaset zanneden federalistlerin savunduğu gibi *»doğal ve bilimsel hak«* olup olmadığına bakmak gerekiyor.

Kürt milliyetçileri ve küçükburjuva federalistler bu düşüncelerini *»ulusların kaderlerini tayin hakkı«* olarak bilinen *»ilkeye«* dayandırıyorlar. Sosyalist literatürü az çok tanıyanlar, bu *»ilkenin«* devrim zamanında Rus Sosyaldemokrat İşçi Partisi'nin programında yer aldığına, anarşist akımdan etkilenenler ise, Bakunin'in ardılı olan Rus Sosyalist-Devrimciler Partisi'nin 1905 Aralık'ında kabul edilen programında, *»tek tek milliyetlerin arasındaki ilişkilerde federalizm ilkesinin olanaklı olan en geniş uygulaması,*

[milliyetlerin] sınırsız kendi kaderini tayin hakkının tanınması»¹⁹ biçiminde ifade edildiğine dikkat çekerler. Bu »ilkenin« tartışmasız doğru, »doğal ve bilimsel bir hak« olduğunu kanıtlamak için genellikle Lenin, Troçki ve Stalin (hatta Marx bile) referans gösterilir, 3 Mart 1918 tarihli Brest-Litovsk Barış Antlaşması veya ABD başkanı Woodrow Wilson'un »Tarihsel Uluslar Konsepti'nden« alıntılar yapılır.

Toplumsal hareketlerin hafızası zayıf olduğundan ve elbette »ulus devlet« savunucularının da işine geldiğinden, »ilke« tartışmasının daha eskilere dayandığı ve aslında enternasyonal işçi ve sosyalistler hareketinin tartışma konusu olduğu unutulur, unutturulmak istenir. Bu nedenle hem hafızamızı tazelemek, hem de »ulusların kaderlerini tayin hakkı« fikrinin nasıl ortaya çıktığını göstermek amacıyla 1800lü yıllara bakmakta fayda var.

»Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı« olarak bilinen »ilke« her defasında asıl bağlamından kopartılarak ele alındığından ve başta Lenin ile Troçki olmak üzere sosyalist-komünist hareketin liderleri tarafından savunulduğundan, 20. Yüzyıl'ın sosyalist-komünist hareketlerinde tartışmasız doğru olarak algılandı. 1980 öncesinde genellikle Türkiye'deki farklı sosyalist akımlar içerisinde yer alan günümüzün Kürt milliyetçileri ve federalistleri de doğal olarak bundan etkilendiler.

Halbuki bu »ilke« 1896 Londra Enternasyonal Sosyalist İşçiler ve Sendikalar Kongresi'ne Polonya Sosyalist Partisi (PPS) tarafından sunulan ve Polonya'nın »bağımsız ulus devlet« olarak kurulmasını sosyalist hareketin öncelikli talebi olarak kabul edilmesini isteyen karar tasarısını reddeden Kongre kararına dayanmaktadır. PPS'in Kongre'ye sunduğu tasarı en başta Polonyalı ve Avusturyalı sosyaldemokratlar olmak üzere bir çok delege tarafından eleştirilmiş, sonucunda Kongre tek bir ülkedeki sosyalist hareketin bir kesiminin sadece o ülke için olan somut önerisini, her ülke için geçerli bir »ilke« hâline getirilmesini reddetmişti. Kongre, kapitalist gelişmenin o dönemlerde hayli güncel olan milliyetler sorununa yönelik tekil talebi enternasyonal seviyeye yükselterek, somut bir »ilke« hâline getirdi. Ama her »ulusa« keyfine göre kullanacağı bir »hak« olarak değil. Londra Kongresi'nin aldığı kararın metni şöyle²⁰:

*»Kongre, bütün ulusların kaderlerini kendilerinin tayin hakkını savunduğunu ve şu an askerî, ulusal veya başka **despotizmlerin boyunduruğu altında olan işçilere sempati duyduğunu beyan eder, bütün bu ülkelerin işçilerini, birlikte enternasyonal kapitalizmi aşmak ve enternasyonal sosyaldemokrasinin hedeflerini gerçekleştirme mücadelesi vermek için, tüm dünyanın sınıf bilinçli işçilerinin saflarına katılmaya çağırır.**«*

Londra Kongresi, burjuvazinin sınıf egemenliği altında »ulusların kaderlerini kendilerinin tayin« edemeyeceğini ve böylesi bir »hakkın« tanınmasının dünyanın her tarafındaki, her defasında farklılıklar gösteren ve farklı koşulları olan milliyetler sorununun çözümü için hazır reçete anlamına

¹⁹ Bkz.: Polny sbornik platform wsech russkich polititscheskich parti (Rus siyasî partilerinin pozisyonlarının eksiksiz koleksiyonu), St. Petersburg 1906, S. 19-28.

²⁰ Bkz.: Verhandlungen und Beschlüsse des Internationalen Sozialistischen Arbeiter- und Gewerkschafts-Kongress zu London vom 27. Juli bis 1. August 1896 (27 Temmuz – 1 Ağustos 1896 Londra Enternasyonal Sosyalist İşçiler ve Sendikalar Kongresi'nin Görüşmeleri ve Kararları), Berlin 1896, S. 18. A.b.ç.

geleceğini, ama bunun da soyut ve hiç bir yükümlülüğü olmayan bir formülasyon olacağını savunan ve bu nedenle »ulusların kaderlerini tayin hakkının« küçükburjuva »lafazanlığı ve zırvalığı«ndan başka bir şey olamayacağını söyleyen delege çoğunluğuyla bu kararı almıştı. Aslına bakılırsa karar asıl ağırlığını bu »hakka« değil, despotizmlerin boyunduruğu altındaki »bütün bu işçileri« sosyalizm mücadelesine çağırmaya vermektedir.

O günlerin bir çok önde gelen sosyaldemokrati ve sosyalisti gibi PPS tasarısını tarihsel maddecilik ve sınıf mücadelelerinin bakış açısından eleştiren Rosa Luxemburg, »sosyaldemokrasi milliyetler sorununda da, konuları bilimsel metotla ele alma tavrında istisnaya izin veremez« diyor ve »ulusların kaderlerini tayin hakkını« şöyle değerlendiriyordu²¹:

»Esas itibariyle modern işçi partilerinin siyasî programlarının hedefi, sosyalist idealin soyut ilkelerini ilân etmek değil, aksine bilinçli proletaryanın burjuva toplumu çerçevesinde verdiği sınıf mücadelesinin hafifletilmesi ve nihaî zaferi için gerek duyduğu ve talep ettiği o pratik sosyal ve siyasî reformları formüle etmektir. Siyasî programın talepleri, gündelik politikasına ve gereksinimlerine yol gösterici olarak hizmet etmek; işçi partisinin politik eylemini oluşturmak ve uygun yöne çevirmek; sonucunda da proletaryanın devrimci politikası ile burjuva ve küçükburjuva partilerinin politikaları arasına sınır koymak için, proletaryanın sınıf mücadelesi alanına müdahale eden belirli hedefleri, toplumsal ve politik yaşamdaki o yakıcı sorunların doğrudan, pratik ve burjuva toplumu içerisinde gerçekleştirilecek çözümlerini olanaklı kılmak için kaleme alınmıştır.

»Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı« formülasyonu, kolayca görülebileceği gibi, bu karakterde değildir. [Bu formülasyon] proletaryanın gündelik politikası için hiç bir pratik ipucu ve milliyetler sorunu için hiç bir pratik çözüm içermemektedir. Bu formülasyon, örneğin Rusya'daki proletaryaya Polonya ulusal sorununun, Fin sorununun, Kafkasya sorununun, Yahudi sorununun v.s. çözümünü hangi biçimde talep edebileceğini göstermemekte, sadece ilgili »uluslara«, kendi ulusal sorunlarını hepsinin istediği gibi çözmeleri için sınırsız bir yetki vermektedir. Yukarıdaki formülasyondan işçi sınıfının gündelik politikası için çıkartılabilecek tek pratik sonuç, ulusların ezilmesinin her türlü görüngülerine karşı mücadele edilmesinin, [işçi sınıfının] kendi yükümlülüğü olduğu uyarısıdır. Eğer her ulusun kendi kaderini tayin hakkını kabul edersek, o zaman bunun mantıkî sonucu olarak, bir ulusun başka bir ulus üzerinde durmaksızın, bir ulusun başka bir ulusa şiddet yoluyla ulusal varoluşun o ya da bu biçimini dayatmak isteyen her denemeyi tabî ki mahkûm etmeliyiz. [Ama] proletaryanın sınıf partisinin ulusların ezilmesine karşı protesto ve mücadele yükümlülüğü nasıl özel bir »uluslar hakkına« dayanmıyor ise, [partinin] cinsiyetlerin sosyal ve politik eşitliği için verdiği uğraşlar da, kadın hakları savunucularının burjuva hareketinin kendisine temel aldığı »kadın haklarından« değil, aksine sadece sınıf sistemine, her türlü sosyal eşitsizliğe ve toplumsal egemenliğe olan genel karşıtıktan, tek cümle ile, sosyalizmin ilkesel duruşundan kaynaklanmaktadır. Pratik politika için belirtilen uyarının

²¹ Luxemburg: A.g.e., S. 50-51. A.b.ç.

karakteri bunun dışında tamamen negatiftir. Ulusların ezilmesinin her türlü biçimine karşı mücadele yükümlülüğü, Rusya'daki bilinçli proletaryanın bugünkü aşamada Polonya, Letonya, Yahudi v.s. ulusal sorununun çözümü için hangi koşulları, hangi biçimleri hedeflemesi, günümüzün sınıf ve partiler mücadelesinde çeşitli burjuva, milliyetçi ve sözde sosyalist programları karşısına hangi programı çıkarması gerektiği konusunda hiç bir açıklık getirmemektedir. Tek cümle ile, »ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı formülasyonu esas itibariyle milliyetler sorunu için siyasî ve programatik bir klavuz değil, aksine sadece bu sorudan kaçmanın belirli bir türüdür.«

Londra Kongresi'nin taşıyıcıları olan sosyaldemokrat ve sosyalist partilerin, biri hariç hepsi, »ulusların kaderlerini tayin hakkı« ilkesinin genel geçerliliği konusunu aynı Luxemburg gibi değerlendiriyor olmalıydılar. Çünkü, bu »hakkı« parti programına yerleştiren Rusya Sosyaldemokrat İşçi Partisi haricinde hiç bir parti bu »hakkı« programatik talebi hâline getirmedi – Kongre'ye karar tasarısını sunan PPS bile!

O günlerin Avrupa'sına baktığımızda, her »ulusun« bağımsız »ulus devlet kurma hakkını« dogmatik bir ısrarla savunan partilerin tümünün bujuva milliyetçisi, antisosyalist ve liberal partiler olduğunu görebiliriz. Küçükburjuva hayalperestler ile Polonya, Çek, Macar, Litvanya ve İsviçre gericiliği sadece bu »doğal hakkın« savunucuları değildiler, hepsi istisnasız karşıdevrimin neferi oldular.

Bu noktada aydınlatıcı bir örneğe, milliyetler sorununun son derece önemli bir rol oynadığı ve imparatorluk nüfusunun çok sayıda milliyetten oluştuğu Avusturya'daki Avusturya Sosyaldemokrat İşçi Partisi'nin bu »doğal hak« karşısında aldıkları tavıra bakılmalı. Avusturya'daki milliyetler sorununun ancak demokratik bir devlet ve eşit haklar temelinde çözülebileceğini savunan Avusturya sosyaldemokrasisi bu çerçevede olan bir programı, 29 Eylül 1899 tarihinde Brunn'de yaptıkları parti kurultayında kabul ettiler. »Demokratik Milliyetler Birliği Devleti«ni talep eden programın metni şöyle²²:

»Avusturya'daki ulusal karışıklıklar, her siyasî ilerlemeyi ve halkların her kültürel gelişimini felç ettiğinden; bu karışıklıkların kaynağı en başta kamusal kurumlarımızın siyasî geri kalmışlığı olduğundan ve ulusal tartışmanın devamlı sürmesi, egemen sınıfların egemenliklerini güvence altına almalarının ve gerçek halk çıkarlarının güçlü ifade edilmesinin engellenmesinin aracı olması dolayısıyla, Parti Kurultayı şunu beyan eder:

Avusturya'daki milliyetler ve diller sorununun eşit haklar ve eşitlik ile sağduyu anlamındaki nihai düzenlemesi, öncelikle bir kültürel taleptir, bu nedenle de proletaryanın yaşamsal çıkarları arasındadır; [bu düzenleme] ancak genel, eşit ve doğrudan seçim hakkı ile kurulacak olan, devlette ve [tahta bağlı] ülkelerdeki tüm feodal imtiyazların kaldırıldığı gerçek demokratik devlet içerisinde olanaklıdır, çünkü devleti ve toplumu asıl koruyucu unsurlar olan çalışan sınıflar, ancak böylesi bir devlette söz söyleyebilirler;

²² Bkz.: (Alm. Wikipedia) http://de.wikipedia.org/wiki/Brünnner_Programm.

Avusturya'daki halkların ulusal özelliklerinin korunması ve geliştirilmesi, ancak eşit haklar temelinde ve her türlü baskıların engellenmesi ile olanaklıdır [ve] bu yüzden, hepsinden önce, her bürokratik-devletsel merkezîyetçilikle, aynı [tahta bağlı] ülkelerdeki feodal imtiyazlarla olduğu gibi, mücadele edilmelidir. Bu koşullar altında, ama sadece bu koşullar altında, Avusturya'daki ulusal nifakın yerine ulusal düzen yerleştirilebilir; şu yönlendirici ilkelerin tanınmasıyla:

Avusturya, milliyetlerin demokratik birlik devleti hâline getirilmelidir. Tahta bağlı tarihsel ülkelerin yerine, yasaması ve idaresi genel, eşit ve doğrudan seçim hakkı temelinde oluşturulan ulusal parlamentolarca gerçekleştirilecek ulusal sınırlardaki özyönetim organları yerleştirilecektir.

Aynı ulusun bütün özyönetim bölgeleri, kendi ulusal meselelerini tamamen özerk biçimde halleden ulusal birleşik birlik oluştururlar.

Ulusal azınlıkların hakları, Rayh Parlamentosu'nca kabul edilecek özgül bir yasayla korunacaktır.

Ulusal ayrıcalıkları tanımıyoruz, o nedenle tek devlet dili [resmî dil] talebini reddediyoruz; ortak anlaşma dilinin gerekli olup olmadığına Rayh Parlamentosu karar verecektir.

Avusturya enternasyonal sosyaldemokrasisinin organı olan Parti Kurultayı, bu yönlendirici ilkeler temelinde halkların anlaşabileceğine dair inancını beyan eder;

[Kurultay] her milliyetin ulusal varoluş ve ulusal gelişme hakkını tanıdığını, ama halkların kendi kültürlerinin her ilerlemesini, birbirlerine karşı verdikleri dar kafalı tartışmalarla değil, birbirleriyle sıkı dayanışma içerisinde gerçekleştirebileceklerini; özellikle her dilden işçi sınıfının, tek tek her ulusun ve bütünlüğün çıkarları için enternasyonal mücadele yoldaşlığı ve kardeşliğini sıkı sıkı tuttuğunu ve siyasî ve sendikal mücadelesini birleşik kararlılıkla sürdürmesi gerektiğini törenle beyan eder.«

Avusturya Sosyaldemokrat İşçi Partisi, metinden de anlaşılacağı gibi, soyut bir »hak« veya »ilkeden« değil, kucağında doğduğu coğrafyanın tarihsel koşullarından ve burjuva toplumunun sınıf toplumu olduğu gerçeğinden hareketle böylesi bir programı öneriyordu. Ve bu şekilde, diğer sosyaldemokrat ve sosyalist partiler gibi, sınıf toplumlarında tek ve bütünsel »ulusal çıkarların« olamayacağını, tarihsel görevin »ulusların kaderlerini tayin hakkını« savunmak değil, sömürülen ve ezilen sınıfların kendi kaderlerini tayin edebilecekleri koşulların gerçekleştirilmesi için mücadele vermek olduğunu gördüklerinden, Marx ve Engels'in durdukları pozisyonda duruyorlardı. Çünkü sosyaldemokrasi için milliyetler sorunu, tüm diğer toplumsal, iktisadî ve siyasî sorunlar gibi, öncelikle sınıf çıkarları sorunuydu.

Günümüzdeki kimi sosyalistlerce bu söylediklerimize, Sovyetler Birliği'nde Bolşeviklerin ve daha sonra SBKP'nin bu hakkı savunduğuna dair itirazları gelebilir. Bu itiraza verilecek yanıt, devlet sosyalizmi deneyini ve 20. Yüzyıl'ın sosyalist ve komünist hareketinin farklı akımlarının pozisyonlarını ele almayı gerektirdiğinden, ayrı bir makalenin konusudur. »Ulusal sorun« ile

ilgili olarak var olan devasa külliyata işaret etmekle yetinerek, konumuza dönmek daha doğru olacaktır.

Buraya kadar verdiğimiz örnekler, »ulusların kaderlerini tayin hakkının«, Kürt milliyetçileri ve milliyetçiliklerini federalizmi savunarak perdelemek isteyen küçükburjuva Kürt »ulus devletçilerinin« iddia ettiği gibi, »doğal ve bilimsel« bir »hak« olmadığı, aksine içi boş, soyut ve metafizik bir formülasyon olduğunu ortaya çıkartmaktadır. Bu »doğal ve bilimsel hak«, herkesin kahvaltısını Paris'te, akşam yemeğini ise New York'ta yeme »hakkı« kadar veya »bütün insanlar kardeş olsun, barış içinde yaşasın« istemi kadar değerlidir.

Gene de sorunu somut koşullar temeline indirerek irdelemeye devam edelim. Bir kereliğine Kürdistan coğrafyasında tarihsel koşulların, maddî şartların ve bölgedeki devletler ile emperyalist güçlerin »Kürdlerin devletleşmesine« onay verdiğini ve engellemediklerini düşünelim. Diyelim ki, »Kürd ulusal hareketi, Kürd ulusunun kaderini tayin hakkını zor kullanarak ele geçirdi« - başka türlü bu »hakkın« ele geçirilebileceğine inanan yoktur herhalde.

Bu durumda, hem de Kürt »ulus devletinde« yaşayan diğer milliyetler de »geniş ve kapsayıcı Kürd ulusu« çatısı altında birleşmeyi kabul ettikleri bir durumda, »ulusun kaderini tayin hakkını« kim kullanacak? Yani »Kürd ulusunun« neye karar verdiğini, ne istediğini nasıl anlayacağız? »Kürd ulusunun« mutlak iradesini »ulusal-demokratik cepheyle« Kürt milliyetçileri mi, yoksa »ulusal talepleri, Kürt halkının doğru seçeneğini« Kürt milliyetçilerden farklı olarak »federasyonda« gören federalistler mi temsil edecek? Hangisi »Kürd ulusunun« iradesinin »gerçek« ve »tek« temsilcisi olacak?

Hadi diyelim ki, bütün Kürt parti ve hareketleri, birleşik-bütünsel ulusal cepheye birleştiler ve eşit, genel, doğrudan seçimlerle demokratik bir parlamento oluşturdular. Peki, bu durumda örneğin Gever'in köylerinden birisinde hayvan besiciliği yapan bir köylü kadının, Erbil veya Süleymaniye'de rafinede çalışan bir işçinin, Rojava'daki topraksızların, kaçakçılık yaparak geçinmek zorunda kalan Roboskililerin, Erbil, Süleymaniye veya Amed'deki belediye çalışanlarının, siyasî karar mekanizmalarına bir büyük toprak sahibi, aşiret reisi, AVM işletmecisi veya Galip Ensarioğlu gibi bir işadamı ile aynı eşitlikte ve aynı ağırlıkta katılımlarının sağlanması, »ulusal çıkarlara« dahil mi, aykırı mı olacak? »Ulus devletlerin« kapitalistleşme sürecinde ortaya çıktıkları ve burjuvazinin sınıf egemenliğinin aracı olduğunu başta kabul etmiştik. Madem bu konuda hem fikiriz, o zaman Kürt burjuvazisinin iç pazarı olan Kürt »ulus devleti« elindeki şiddet tekeliyle, hem zengin Kürdün, hem de yoksul Kürdün şüphesiz farklı olan çıkarlarını nasıl koruyacak? Sahiden, Kürt »ulus devletinin« batısında veya doğusunda, başka »ulus devletlerde« yaşayan Kürtler ne olacak, onlar kaderlerini nasıl tayin edebilecekler?

Soyut bir »hakkın« somut koşullar altında uygulanması söz konusu olduğunda bu sorular ve benzerleri, ki daha onlarca sayılabilir, pratik yaşamda yanıtlanmak zorundadır. Verilecek yanıtlar ise »iyi« ve »güzel« değil, gerçekçi olmalıdır, çünkü ne kutsanan »ulus«, ne de kutsal değerlerle dolu, gurur duyulan »asil tarih« karın doyuramaz, geçek yaşamın çelişkilerini çözemez.

Somutlamaya, Kürdistan coğrafyasındaki reel toplumsal durumu analiz ederek devam edelim. Bunun için temel almamız gereken somut şartlardan birisi gerçek sayılara dayanan verilerdir. Örnek olarak Türkiye Cumhuriyeti sınırlarında kalalım: Sadece son on yılda yapılan seçimlerin sonuçlarına bakmak, Kürt seçmenin ezici çoğunluğunun iradesinin, ne Kürt milliyetçilerin savunduğu bağımsız Kürt »ulus devletine«, ne de federasyona onay vermediğini görmek için yeterlidir. Kürt seçmeni çoğunluğuyla ya AKP'yi, ya da DTP/BDP'yi seçmiştir. Hem de Erdoğan'ın »tek... tek... tek...« ve Öcalan'ın »demokratik... demokratik... demokratik...« demelerine rağmen. Tek başına bu sonuçlar, Kürt milliyetçilerinin »Kürdlerin devletleşmesi hakkının« Kürt halkının nezdindeki değerini ve »doğal ve bilimsel talebin« dayandığı reel toplumsal tabanın ne düzeyde olduğunu kanıtlamaktadır. Halk muhalefetinin geldiği reel düzeyi gösteren »sokağı«, Rojava'yı veya diğer güçleri saymıyoruz bile...

Velhasılı, Beşikçi'nin ve onu »ulusal refleksle/düşünceyle« takip eden havarilerinin savunduğu »Kürdlerin devletleşmesi hakkı«, maddî temeli olmayan, içi boş bir söylem ve Kürtlerin ezici çoğunluğunun sınıfsal çıkarlarına aykırı bir taleptir. Ama bu eleştirimiz, Beşikçi'nin ve Beşikçi gibi düşünenlerin bu talebi ısrarla ifade etme, savunma ve taraftar bulma hakkını kesinlikle yadsımamaktadır. Aksine, bu görüşe hiç bir şekilde katılmasak, buraya kadar yaptığımız gibi kesin reddedişle içeriğini eleştiresek de, Beşikçi ve onun gibi düşünenlerin görüşlerini ifade etme ve savunma özgürlüğünü hiç bir koşul ileri sürmeden savunacak olanlar, gene biz sosyalistler olacağız.

Toparlayarak sonuca gelecek olursak; değinilmesi gereken önemli bir noktayı daha ele almalıyız. »Kürdlerin devletleşmesi hakkının« içi boş bir formülasyon olduğunu tarihsel koşullar çerçevesinde kanıtlamış olsak da, günümüzün verili şartları altında bağımsız bir Kürt »ulus devletinin« olanaklı olabileceğinin de altını çizmek durumundayız. Bu tespit, buraya kadar ifade ettiğimiz eleştiriler ve düşüncelerle çelişmemektedir, tam aksine: bağımsız bir Kürt »ulus devletinin« ilk kez bu denli olanaklı olması, böylesine gerçekçi bir sürece girmesi, savunduğumuz görüşleri teyid etmektedir.

Yaptığımız bu tespiti ispat etmek için, Güney Kürdistan'a, yani Irak Kürdistan Bölgesel Yönetimi'ne bakmamız, oradaki gelişmeleri analiz etmemiz gerekiyor.

V

Son dönemlerde Türkiye mediasında Irak Kürdistan Bölgesel Yönetimi üzerine yazılanlar, Türkiye sermayesinin Güney Kürdistan'ı kendi iç pazarı olarak gördüğünü ve bunun da devletin aldığı kararları belirlediğini gösteriyor. Bu çerçevede ilginç olan mesele, »Kürdistan« tanımını kullanmamaya aşırı özen gösteren ve Kürtlerin hakları söz konusu olduğunda »tek devlet, tek millet« söyleminden vazgeçmeyen Türk »ulus devleti« ile bu devletten nefret eden, Kürtlerin ayrılıp kendi »ulus devletlerini« kurmasını isteyen Kürt milliyetçilerinin, Güney Kürdistan konusunda aynı noktada buluşuyor, hatta bu bağlamda Kerkük ve Musul petrol yatakları üzerinde Barzani yönetiminin belirleyici olması gerektiğini aynı ölçüde savunuyor olmaları, hayli düşündürücü olmakla birlikte, bu çelişkili görüngünün, yani iki karşıt

pozisyonun neden aynı noktada birleştığının, maddî temelini, ekonomik arka planını ortaya çıkartmaya da yardımcı olmaktadır.

Arka planın ne olduğuna bakmadan önce, 22 Ocak 2013 tarihinden itibaren Vatan gazetesinde »Irak Kürdistan'ındaki« izlenimlerini aktaran gazeteci Ruşen Çakır'ı dinlemek gerekiyor. Irak Kürtlerinin »her adımla bağımsızlığa daha fazla yaklaştıklarını« belirten Çakır, bağımsızlık konusunda Türkiye'ye çok güvendiklerini, hatta »Türkiye deyince de Diyarbakır'dan çok Ankara'ya, ama en fazla da İstanbul'u düşünüyor« olduklarını vurguluyor. Çakır'ın izlenimler dizisi ve yaptığı çeşitli röportajlar, Güney Kürdistan'daki reel durumu iyi yansıttığından, bütünüyle okunmasını okurumuza önermeliyiz. Aşağıda bazı alıntılar yaptığımız bu yazılara www.rusencakir.com adresinden ulaşılabilir.

Çakır, hayli ilüstre ederek aktardığı izlenimlerinde Güney Kürdistan'ın infrastruktürünü »tabii ki Türk şirketlerinin inşa« ettiğini ve Fetullah Gülen hareketinin büyük yatırımları, 30'a yakın okuluyla 20 yıldır »Irak Kürdistan'ına hizmet götürdüğünü« aktarıyor. Türkiye sermayesinin Güney Kürdistan'daki angajmanını ele almayı sonraya bırakarak, Çakır'ın Kerkük valisi Necmettin Kerim ile yaptığı röportajdan bazı bölümleri okuyalım (a.b.ç.):

»(...) Sizinle 2005'de söyleşi yaptığımızda Ankara'nın Irak Kürtlerine bakışı bugünkünden çok farklıydı. Sizce neler ve neden değişti?»

*Dr. Kerim: Mesela Türk hükümeti Abdullah Öcalan ile görüşüyor. Bizler kimseyi öldürmediğimize göre bizimle niye görüşmesinler ki! **Türkiye'de umut ve cesaret verici çok şey oluyor.** Erdoğan hükümeti bir çok adım atıyor çünkü bu sorundan zor yoluyla kurtulamayacaklarını anlamış durumdalar. Hepimiz sorunun barışçıl yöntemlerle çözülmesine destek vermeliyiz. Bizler çözüm için umutluyuz.«*

Görüldüğü kadarıyla Kerim, Barzani yönetiminin Türkiye karar vericilerinin attıkları adımları, uyguladıkları politikaları sonuna kadar desteklediğini ve bu politikaların kendi yararlarına olduğunu teyid ediyor. Devam edelim:

»Irak'ta bağımsız bir Kürt devleti ütopya mı yoksa kaçınılmaz bir olgu mu? Eğer olursa bu Türkiye'yi nasıl etkiler?»

*Dr. Kerim: Sanıyorum **bağımsız Kürt devleti kaçınılmaz bir gerçek** ve Türkiye'nin bundan tedirgin olması gerekmez. 2005'de sizinle konuştuğumuzdan bu yana yaşananlara bir bakalım: Kürt bölgesinin başkanı defalarca Türkiye'yi ziyaret etti. Başbakan Erdoğan, Dışişleri Bakanı Davutoğlu ve diğer yetkililer buralara geldi, **başta petrol olmak üzere birçok konuda anlaşmalar imzalandı.** Öte yandan bugün Irak'taki idari sistem büyük ölçüde işlemiyor, Meclis yasama görevini yerine getiremiyor, hükümet Meclis'e danışmıyor, yürütme anayasayı sık sık ihlal ediyor, Sünni ve Şiiiler arasındaki gerilim turmanıyor. İşte bütün bunlar Irak'ın tek bir devlet olarak yoluna devam edip edemeyeceğini belirleyecek.*

Irak'ta bağımsız bir Kürt devleti bu kadar kaygı yaratırken birleşik bir Kürdistan ihtimali Türkiye'de nasıl karşılanır? Sizce bu mümkün mü?»

Dr. Kerim: Her ülke Kürt sorununu kendi başına çözmelidir. Her ülkenin şartları farklı. Türkiye eğer kendi sorununu çözerse bölünme kaygılarından da arınır. Azerbaycan örneği ortada: İran Azerbaycanı'nda daha fazla Azeri yaşamasına rağmen Azerbaycan bağımsızlığını ilan etti diye onlar da bağımsızlık arayışına girmiş değiller. Eğer İran Azerbaycanı'nda yaşamak istemeyenler varsa Azerbaycan'a gidebilir. Aynı şey Türkiye Kürtleri ile Irak Kürdistanı arasında da yaşanabilir.»

Kerkük valisi, muhtemelen bilmeden ve istemeden, »ulusların kaderlerini tayin hakkı« konusunda buraya kadar yazdıklarımızı bir kaç cümle ile özetleyerek doğruluyor. Vali, bağımsız Kürt »ulus devletinin« kaçınılmaz bir »gerçek« olduğunu söylerken, »Azerbaycan bağımsızlığını ilan etti diye« İran Azerilerinin ayısını yapmalarına gerek olmadığını belirtiyor. Hatta dolaylı yoldan »Türkiye Kürtlerinin« de böylesi uğraşlara girmemelerini, Türkiye'de yaşamak istemeyen Kürtlerin, »Irak Kürdistanı«na gelmeleri gerektiğini ima ederek açıkca vurguluyor.

Tarih işte böylesi acımasız gerçeklerle doludur. Nasıl 1800lü yıllarda Alman »ulusal« devleti, yani Alman Rayhı, Alman milliyetini Avusturya ve Alman Rayhı arasında çektiği devlet sınırıyla böldü ve buna karşın Polonyalı, Danimarkalı ve Fransız ilhak bölgelerini »Almanlaştırdıysa«; Macar azınlığa dokuz milliyetli bir coğrafyada sınıf egemenliğini sağlayan Macar »ulus« devleti, Karpat Slovaklarını Sudet Çeklerinden, Siebenbürgen Almanlarını, Avusturya Almanlarından nasıl ayırdıysa ve Çek milliyetçileri kutsal »ulus« devletleri adına Slovakları nasıl »Macarlaşmaya« terk ettilerse, bağımsız Kürt »ulus« devletini kuracak olanlar da, hem kendi »soydaşlarının« hem de diğer milliyetlerin »kaderlerini tayin hakkını« işte bu kadar ucuza satmaktadırlar.

Kürt milliyetçilerine sormak gerekiyor: Öylesine pohpohladığınız o tumturaklı bağımsız Kürt »ulus« devleti, daha kurulma olanağının ilk ışıklarını gördüğü anda Kuzey Kürtlere, İran Azerilerine »oturun oturduğunuz yerde, bağımsızlıkla falan uğraşmayın« der, »soydaş« Rojava Kürtlere sınır kapılarını kapatıp, insanî yardımları dahi engellerken, kutsadığınız »ulusların kaderlerini tayin hakkından«, bu »hakkın« doğallığından ve bilimselliğinden geriye kocaman bir hiç kalmasına ne diyorsunuz? Eğer bağımsız Kürt »ulus« devletinin kaçınılmaz »gerçek« olduğunu söyleyen Barzani yönetimiyle aynı fikirdeyseniz, »doğal ve tarihsel« Kürdistan coğrafyasındaki diğer Kürtlere »ya orada kalıp, tayin edemeyeceğiniz kaderinize razı olun, ya da toplanıp Güney Kürdistan'a gidin« mi diyeceksiniz? Sahiden, neyi savunduğunuzu kendiniz dahi biliyor musunuz?

Çakır'ın yaptığı başka bir söyleşi ise, Maraşlı'nın Beşikçi'ye karşı dile getirdiği kaygının somut bir örneğini veriyor. Kerkük'teki Türkmenlerin en üst düzeydeki isimlerinden birisi olan »İl Meclis Başkanı« Hasan Turan, Çakır'ın sorularını yanıtlamış. Dinleyelim:

»(...) Irak'ın geleceği konusunda Türkmenlerin tercihi nasıl?

Turan: Bana göre Irak anayasasını sahiden tatbik edersek Irak'ı parçalanmaktan kurtarabiliriz. Anayasadaki federal sistemi hakiki bir şekilde hayata geçirmek şart. Bağdat hariç 15 il federasyon olursa çok sıkıntı ortadan kalkar.

Bölünme kaçınılmaz olursa Türkmenlerin tercihi ne olur?

*Turan: Bizim ›Türkmeneli‹ dediğimiz, Telafer'den başlayan, haritası olan bir bölgemiz var. **Eğer Araplara, Kürtlere ayrı ülke veya bölge hakkı verilirse Türkmenlere de aynı hakkın verilmesi lazım. Unutmayın, Irak'ın en zengin yerleri Türkmen bölgesinde yer alıyor: Petrol ve doğal gaz var. Çok zengin oluruz, size de petrolümüzü satarız.***

Ankara'nın Bağdat ve Erbil ile ilişkilerinde yaşanan değişimler sizi nasıl etkiliyor?

Turan: Türkmenler hem Bağdat'taki merkezi yönetimin, hem Erbil'deki Kürt yönetimin kontrol ettiği bölgelerde yaşıyor. Bu iki merkezle Ankara'nın ilişkilerinin iyi olması bizim rahat ve huzurumuz için çok iyi olur.»

Görüldüğü gibi Maraşlı kaygı duymakta haklı. Güney Kürdistan'da yaşayan Türkmenler »geniş ve kapsayıcı Kürd ulusu« potasında eritilmek istemiyorlar, aksine Araplara ve Kürtlere »tanınacak aynı hakları« talep ediyorlar. Çözüm önerileri ise federasyon, yani Irak »ulus« devletinin parçalanması işlerine gelmiyor. Barzani yönetimi ile aralarında ciddi bir çıkar çelişkisi var. Federasyon olursa, »çok zengin olacaklarını« umuyorlar. Hani, Türkiye'ye rüşvet teklif etmeyi de unutmamışlar: »size de petrolümüzü satarız«.

Çakır'ın, »Irak Kürdistan'ına hizmet götüren« Fetullah Gülen hareketinin, oradaki »Türk ve Türkiye realitesinin« varlığında »son derece önemli rol« oynadığını ve ticarî yatırımlarının yanısıra, açtıkları okullara, »üst orta sınıfların ve devlet yöneticilerinin« büyük rağbet gösterip, çocuklarını o okullara yolladıklarını aktarması, Kürt burjuvazisinin sınıf çıkarlarını kimler ile kolladığını da gösteren iyi bir örnek.

Güney Kürdistan'da, kurulma çalışmaları hayli ilerlemiş olan Kürt »ulus« devletinin ekonomik arka planına baktığımızda ise, Türkiye sermayesinin buradaki çıkarlarının ne denli yüksek olduğunu görürüz. Türk burjuvazisinin Ortadoğu ve son yıllarda Afrika'da yaptığı yatırımları sermaye birikiminin sermaye ihracını zorlayarak Türk devletinin emperyalist heveslerini körüklemesi, Güney Kürdistan'ın Türkiye için Almanya'dan sonra ikinci büyük ihracat pazarı olduğu, ne kadar Türk şirketinin ne kadar büyük yatırımlar yaptığı v.s. biliniyor. Bunların detayları, örneğin Cumhuriyet gazetesi yazarı Mustafa Sönmez'in www.sendika.org sitesinde de yayınlanan yazılarından öğrenilebilir.

Ancak Türk burjuvazisinin çıkarlarının yanısıra, uluslararası stratejilerinin de oynadığı rol unutulmamalıdır, ki bunu sadece Suriye ve İran karşıtlığı bağlamında değil, öncelikle bölgedeki fosil enerji kaynakları bağlamında ele almak gerekiyor. Güney Kürdistan'da (Şif kontrolündeki) Irak'tan koparak, bağımsızlığını ilân edecek bir Kürt »ulus« devleti, buna karşın Rojava'daki özerklik çabalarının bastırılması, başta ABD ve AB olmak üzere, Türkiye'nin, Suudî Arabistan'ın ve Körfez İşbirliği Ülkelerinin bölgedeki stratejik planlarına ve çıkarlarına doğrudan yaramaktadır. Bu şekilde bölgedeki petrol ve doğal gaz kaynaklarının işlenmesi, pazarlanması ve kapitalizmin merkez ülkelerine nakli güvence altına alınmış olacak, İran'ın

bölgedeki etkinliği azalacak ve İsrail-Filistin sorununun emperyalizmin lehine olan çözümüne bir adım daha yaklaşılabilecektir.

Burada bir parantez açıp, Barzani yönetiminin Rojava'daki özerklik çabalarına muhalefet etmesinin, hatta bu çabaları sabote etmesinin arkasında sadece PYD/PKK karşıtlığının durmadığı vurgulanmalıdır. Asıl belirleyici olan, Barzani klanının kontrolündeki (ve kontrol altına almaya çalıştığı) petrol kaynaklarından çıkartılacak fosil enerji taşıyıcılarının güvenli bir koridordan Akdeniz'e ulaştırılabilmesi kaygısıdır. Hatta burada uzun vadeli düşünülmekte, Rojava'nın Barzani'ye yakın güçlerin kontrolünde olması veya kurulacak Kürt »ulus« devletiyle birleşmesi/bütünleşmesi sonucunda, Kürt burjuvazisine Doğu Akdeniz havzasında tespit edilen devasa doğal gaz kaynaklarından pay alma fırsatı doğacaktır. Barzani'nin hem Esad Rejimi'ne, hem de Rojava Kürtlerine karşı Türkiye'nin yanında konumlanışının maddî temeli bunlardır.

Gene Vatan gazetesinde yayımlanan bir röportaj, bu tespitimizi doğrular niteliktedir. »Irak'ın sonu« adlı kitabın yazarı ve eski ABD büyükelçilerinden olan Peter Galbraith, Ruşen Çakır'ın sorularını şöyle yanıtlamış²³:

»(...) Kuzeydeyse bağımsız Kürt devleti diyorsunuz...

*Evet, bağımsız Kürdistan kaçınılmaz bir olgu. **Tarihin akışı önünde duramazsınız.***

Kitapta Türkiye'nin bağımsız bir Kürt oluşumuna ses çıkarmayacağını ileri sürdünüz...

*Milliyetçiliğin çok güçlü olduğu ve bu hareketin Irak Kürtlerine iyi bakmadığı açık. Ancak kamuoyunda, güvenlik birimlerinde, aydınlar arasında, hatta ordu ve diplomaside farklı arayışlar olduğunu biliyorum. Bağımsız bir Kürdistan'ı istemiyor olabilirler ama bunun çoktan gerçekleşmeye olduğunu da fark ediyorlar. Bağımsız bir Kürdistan'ın Türkiye'ye bağımlı olacağını biliyorlar. Başka kime dayanabilir ki Kürtler? **Kürtler, Türklerin en yakın müttefiki, hatta Türkiye'nin »uydu devleti« olacaktır.***

»Kürdistan Türkiye'nin uydusu olur« mu dediniz?

Kesinlikle. Tabii Türkiye çok fazla düşmanca davranmazsa. Türkiye'de bu tür incelikleri düşünen kişiler var, biliyorum.«

24 yıl ABD yönetimi için çalışan, Irak anayasasının yazılması sürecinde Talabani ve Barzani'ye danışmanlık yapan Galbraith'ın Güney Kürdistan'ı tanımadığını ve bugün, altı yıl önceki öngörülerinin gerçekleşmemiş olduğunu kim iddia edebilir?

Galbraith'ın teyid ettiği bu süreç, Beşikçi ve taraftarlarının Kürtlerin bağımsız »ulus« devlete sahip olma »hakları« için örnek gösterdikleri yeni »ulus devlet« kuruluşlarının karakteristik özelliği olarak tespit ettiklerimizi bir kez daha doğrulamaktadır. Galbraith haklı, tarihin akışının önünde durmak olanaklı değildir. Bu nedenle sosyalistler her türlü gelişmeyi, her türlü görüngüyü ve her sorunu tarihsel maddecilik pozisyonundan ve ezilenler ile sömürülenlerin perspektifinden değerlendirirler. 20. Yüzyıl'daki sosyalizm

²³ Bkz.: 26 Aralık 2006 tarihli Vatan gazetesi. <http://rusencakir.com/Peter-Galbraith-Bagimsiz-bir-Kurt-devleti-Turkiyenin-uydusu-olur/665>.

denemelerinin yenilgiyle sonuçlanmış olduğu gerçeği, bu metodun yanlışlığını değil, aksine metodun yanlış uygulandığını kanıtlamaktadır.

Sosyalistler açısından günümüzün en ivedi tarihsel görevi, herhangi bir milliyetin burjuvazisinin sınıf egemenliğini sağlayacak olan ve sadece küçükburjuva lafazanlarının hayal dünyasında »iyi«, »güzel« ve »doğru« sayılabilecek yeni bir »ulus devleti« inşası olamaz. Tarihsel görev bize göre, sadece ve sadece tüm ezilen ve sömürülen sınıfların, yani halkların ezici çoğunluğunun verili koşullar altında ve burjuva toplumunun içinde, yani bugün ve burada, kendi kaderlerini tayin edebilmelerinin demokratik ve eşit haklı koşullarını gerçekleştirmek için mücadele etmektir. En başta sınıfsal bakış açısını, her türlü »ulusal« ayrıcalığı kaldırma çabasını ve »ulus devlet« anlayışının aşılmasını gerektiren bu mücadelede her türlü milliyetten sosyalistlerin şiarı, ancak »vatanımız yeryüzü, milletimiz insanlık« olabilir.

Verili tarihsel koşullar ve söz konusu maddî şartlar temelinde, günümüzde bağımsız bir Kürt »ulus devleti« savunusunu yapmak, sınıf egemenliğinin pekiştirilmesine ve emperyalist stratejilere hizmet etmek anlamına gelmektedir. Kürt milliyetçileri gocunmasınlar, acı gerçek bundan başkası değildir. Eritme potası çoktan soğumuş, donmuş olan bir »ulus« kurgusuyla oluşturulacak her »ulus devlet« ve Türk »ulus devleti« gibi tek tip, gerici bir »ulus« temelinde kurulu olan bütün »ulus devletler« kapitalist sömürü mekanizmalarının lokomotifini, halklar arası kinin, ırkci yaklaşımların, toplumsal parçalanmışlığın, cinsiyetçiliğin, savaşların, emperyalist müdahalelerin ve ekolojik dengenin bozulmasının tetikleyicisidirler. Tarihsel yanılđılarıyla Kürt milliyetçileri, aynı Türk milliyetçileri ve tarihteki tüm milliyetçiler gibi, burjuva gericiliğinin gönüllü neferleri, halkların özgürlük, demokrasi ve eşitlik mücadelelerinin, ezilen ve sömürülen sınıflar ile cinsiyetlerin kurtuluşunun önünde duran setler olarak hak ettikleri biçimde tarih sayfalarına yazılacaklardır.

İsmail Beşikçi'nin tezlerine, tarihe bakış açısına; Kürt milliyetçilerinin ve federalistlerinin görüşlerine sosyalistlerin vereceği yegâne yanıt bellidir: Elbette! Ulus devleti aşmaktır bütün mesele!

Makalemizi burada noktalamak, haklı olarak sorulacak, »peki, bu yanıtın içeriği nasıl olacak, ulus nasıl aşılacak?« sorusunu yanıtız bırakmak anlamına gelir. Sosyalistler hiç bir zaman, her sorun için ellerinde hazır bir reçete, ceplerinde her duruma uygun bir yanıt olduğunu – tarihsel maddecilik metoduna sadık kalacaklarsa eğer – iddia edemezler. Bu nedenle güncel koşulları, güç ilişkilerini, calan'ın liderliğindeki Kürt hareketini ve siyasi programını masaya yatırarak, yanıtı aramaya başlayalım .

Herhangi bir yanılmazlık iddiasında bulunmadığımızı bir kez daha vurgulayarak.

VI

Türkiye'deki Kürt sorununun nasıl geliştiği, nedenlerinin ne olduğu ve bu sorunun nasıl zleebileceği konusundaki önerilerin çeşitliliği genel olarak bilindiğinden, bunlara uzun uzun değinmeyi ve son on yıllık AKP iktidarı sürecini en ince detayına kadar ele almayı gerekli görmüyoruz. Yakın dönemin son gelişmelerini, yani »silahsızlandırma« görüşmelerini, ekonomik arka planı ve genel devlet politikalarını irdelemek yeterli olacaktır görüşünde yiz.

Kürt hareketine ve Halkların Demokratik Kongresi HDK'ye yakın duran yorumcular (kimi liberal ve demokrat yorumcu da), devletin Kürt hareketi konusunda bir »entegre strateji« izlediği görüşünde. Bu »entegre stratejinin« en başta PKK güçlerinin »silahsızlandırılarak« Türkiye sınırları dışına çıkartılması, hareketin tasfiye edilmesi, olanaklı olduğunca bölünmesinin sağlanması, legal siyaset alanlarının sınırlandırılması ve aynı zamanda kitlesel tutuklamalar, yenilenen yargısız infaz pratikleri ve askeri operasyonlarla imha edilmesini içerdiği vurgulanıyor. Bu değerlendirmenin gerçeğe uygun olduğunu düşünüyoruz.

»Entegre stratejinin« en önemli ayaklarından birisi kamuoyunda oluşturulmaya çalışılan »AKP bu sorunu çözecek güce ve iradeye sahip« resmidir. Bu nedenle, ekonomik arka planı irdelemeden önce, bu resmin nasıl oluşturulduğuna bakmak yararlı olacaktır. Öncelikle bu çabanın üç önemli sütunu olduğu söylenebilir. Kısaca ele alırsak:

İlk sütunu şüphesiz »silahsızlandırma« amacıyla yapıldığı açıklanan görüşmeler oluşturmaktadır. Başbakan Erdoğan'ın her fırsatta »biz teröristlerle görüşmeyiz, terör örgütü önce silahları bırakmalı« demesi, aynı zamanda da »devlet Öcalan ile görüşüyor, silahların bırakılması yakındır« algısının yaygınlaşması sağlanarak, devlet politikaları açısından başarılı olarak nitelendirilebilecek bir propaganda muharebesi sürdürülmektedir.

Bu propaganda en başta küçükburjuva aydınları arasında etkili olmakta, silahların bırakılmasının »iyi« bir şey olduğundan hareket eden bu aydınların basın ve televizyon ekranları üzerinden yaptıkları yorumlar da muhalif kesimleri etkilemekte, en azından bu kesimler arasında kafa karışıklığına yol açmaktadır.

Tabii ki ihtilafların silahla çözülmesi kötü bir şeydir, ama silahların kullanılmasına neden olan şartlar ortadan kalkmadığı müddetçe dünyanın hiç bir yerinde silahların susmadığı gerçeğini dikkate almadan, »silahlar bırakılmalı/bırakılmalıdır« veya »silahların bırakılması süreci desteklenmelidir« söylemi hoş bir belâgat gibi görünse de, devlet politikalarına yarayan bir iyi niyetli belâhatten başkası değildir. Bu söylemi sol-liberal aydınların dahi üstleniyor olması, yadırgayıcı olsa da, küçükburjuvazinin karakteristik özelliklerini göz önüne çıkartıyor olması nedeniyle, öğreticidir. Kamuoyunda saygınlığı olan bazı aydınlar, »iki tarafla da barışı görüşmek« adına girişimler başlatarak, – istemeden de olsa – hükümet politikalarının taşıyıcısı olmaktadır. Bir kere iki tarafın eşit göz hizasında görüşmedikleri bir ortamda, »iki tarafa eşit mesafede« durmak, güçlünün yanında yer almak demektir. Mesele PKK'yi eleştirmenin meşruluğunun sorgulanması değil. Elbette PKK eleştirilebilir ve eleştirilmeyi yeterince hak ediyor. Ancak, illegal olan ve eleştirilere doğrudan yanıt verme olanağı olmayan taraf ile devlet gücünü elinde tutan tarafa »eşit mesafeden« yapılacak eleştirilerin »aynı ve eşit« değerde olamayacağı açık. Diğer taraftan, görüşmelerin yürütüldüğünü varsayarsak, bir sorunun iki tarafının doğrudan görüştükleri bir ortamda burjuva demokrasinin değerlerini savunan aydınların yapması gereken, aynı Türkiye Barış Meclisi girişimiyle bir dizi aydının yaptığı gibi, bu görüşmelerin olabildiğince şeffaf, kamuoyu önünde ve demokratik, adil ve kalıcı çözümü kolaylaştıracak biçimde yapılması için uğraş vermektir. Bununla birlikte, bir aydın sorumluluğu varsa eğer, Öcalan'ın görüşlerini filtreleyen araçlar olmadan veya kamuoyunun güvenebileceği araçlar üzerinden görüşmelerle

ilgili düşüncelerini kamuoyuna aktarmasının şartlarının oluşturulması talebi yükseltilmelidir. Bu açıdan hükümet propagandasının bir adresinin, demokratik kaygıyla hareket eden aydınlar olduğu ve bir kısmını başarıyla kendisine yedekleyebildiğini söyleyebiliriz.

»Devlet görüşüyor« söyleminin diğer adresi, legal ve illegal parçalarıyla Kürt hareketidir. İktidarın Öcalan'ı kullanmaya ve bu şekilde Kürt hareketine, bilhassa legal Kürt siyasetine kendi yol haritasını dikte etmeye çalıştığını düşünmek için fazlasıyla neden var. Öcalan'ın kamuoyuna doğrudan seslenme fırsatı olmadığı müddetce, »Öcalan şöyle, böyle dedi« açıklamalarının güvenilirliği ve manipülasyon amacıyla yapılmadığı son derece şüphelidir. Öcalan'ın hapisanelerde 68 gün süren açlık grevlerinin bitirilmesi çağrısını yapmış ve bunu kardeşi üzerinden açıklamış olması, bu tespitimizle çelişmez. Aksine, açlık grevlerinin kitleselleşmesi, geniş kesimlerin harekete geçmesi ve farklı kesimlerin açlık grevleri konusunda ortak irade göstermesinin ortaya çıkardığı direniş potansiyeli, hükümeti Öcalan'a böylesi bir fırsatı vermeye zorlamıştır. Hükümet istediği için değil, buna zorlandığı için bu adımı atmıştır. Nitekim tecrit büyük ölçüde devam etmekte ve Öcalan'ın kamuoyuna görüşlerini aktarması hâlâ keyfî kararlarla engellenmektedir.

AKP iktidarının, tecritte tuttuğu Öcalan'ı Kürt hareketine karşı »şartlı rehin« olarak kullanma çabası içerisinde olduğu büyük bir olasılık. Bugüne kadar, İmralı adasına »kimin« gideceğinin Ankara'nın tasarrufunda tutulmak istenmesi, hem böyle, hem de legal Kürt siyasetini, izin verilen dar bir alan içerisinde kontrol altında tutma yaklaşımı olarak yorumlanabilir. AKP muhtemelen bu şekilde legal Kürt siyasetini ehliştirebileceğini, Kandil'in etkinliğini kırabileceğini, Öcalan söz konusu olduğunda son derece hassas olan geniş Kürt kesimlerine göz dağı verebileceğini ve PKK'den ziyade Barzani'ye yakın, aynı zamanda dikte ettiği koşullar çerçevesinde »uzlaşmaya« hazır »yeni« Kürt aktörlere hareket alanı yaratabileceğini hesaplamaktadır. Ki, gerek Kürt milliyetçileri, gerek federalistler ve gerekse de Kürdistan'daki sünî-islamî hareketler ile PKK'den kopan kesimler buna hazır oldukları sinyali vermektedirler.

Ancak, Öcalan'ın kendisini kullandırmaya izin vereceği ve Kürt hareketinin ehliştirebileceği hayli şüpheli. Elbette şu koşullar altında Öcalan'ın ne düşündüğünü bilemiyoruz. Ağırlaştırılmış tecrit süresi içerisinde sadece araçlar üzerinden çok kısıtlı olarak kamuoyuna yansıtılan görüşleri, sağlıklı bir değerlendirme yapılmasına pek olanak vermiyor. Eğer Öcalan görüşlerini, ki bunlar bugüne kadar yayımlanan »Savunmalar« sayesinde geniş bir biçimde bilinmektedir, değiştirmediyse ve üçlü konseptini savunmaya devam ediyorsa, devletin Öcalan'ı kendi amaçları için kullanabilme şansının son derece az olduğunu tespit etmek durumundayız. Avukatlara görüş izninin verilmemesi, tecritin devam etmesi bu tespiti doğrulamaktadır. Gene de, »neyin ne olduğunu« devam eden süreç gösterecektir.

Kürt hareketi, KCK yönetiminin açıklamalarını temel alırsak, hâlâ radikal pozisyonda durduğunu göstermektedir. »Önderlik« makamına verilen tüm değere ve gösterilen tüm saygıya rağmen, doğrudan görüşme yapamadıkları takdirde hükümetin söylemlerini ciddîye almayacaklarını belirterek, hükümetin »ciddî ve güven verici adımlar atmasını« talep etmektedirler. Zaten hareketin önde gelen isimlerinden Mustafa Karasu, Nuçe TV'ye verdiği bir demecinde, »Tabii Öcalan kendisini kral, padişah görmüyor.

»Her şeyi ben söylerim, yapılınsın demiyor. Bizimle, aydınlarla, demokratik güçler ve çok geniş çevre ile görüşmeyi, çözüme onları da ortak etmeyi istiyor. (...) Son sözü Öcalan söyleyebilir, ama söylenen sözün uygulanabilir olması, ancak örgütün öteki bileşenleriyle yapılacak görüşmelerle mümkündür.«²⁴ diyerek, Öcalan ile doğrudan görüşme olmadan, hiç bir adımın atılmayacağına ima ediyor.

KCK'nin bu yaklaşımının ardında, hayli politize olmuş bir halk hareketinin ağırlığı görülüyor. Kürt hareketinin önemli ölçüde yoksullara ve kadınlara dayanıyor olması, PKK gerillalarının doğrudan halkın içinden gelmesi ve gerillanın siyasî örgütleniş biçimi, KCK'nin halkın istemediği bir adımı atmasını olanaksız kılıyor. Her ne kadar legal Kürt siyasetinde ve Avrupa'daki diplomasi kurumlarında bu cılız görüşmelerin yarattığı belirli bir iyimserlik söz konusu olsa da, yoksul Kürtlerin önemli bir kesiminin Öcalan ve PKK'ye sahip çıkması (kitlesele eylemler ve gerilla cenazelerinin büyük sayıda kitleler tarafından kaldırılması bunun kanıtıdır), halkın tüm Kürt hareketi için küçümsenemeyecek bir korektif rolünü oynadığını göstermektedir. Bu açıdan, AKP'nin Kürt hareketinin belirleyici bölümlerini ehlileştiribilmesinin, Kürt hareketinin bugüne kadarki pratiği göz önünde tutulursa, son derece zor bir çaba olduğunu doğrulamaktadır.

Türkiye'deki karar vericilerin de benzer bir tespitte buldukları olasıdır. Zaten KCK'ye yönelik olan adımlarında bilinçli bir esneklik görülmektedir. Bu noktada bir öngörüde bulunmak gerekirse eğer, o zaman devletin ağırlığını Kürt hareketini bölmeye ve »yeni« aktörler yaratmaya vereceğini söyleyebiliriz. Gazeteci Ferda Çetin'in 4 Şubat 2013 tarihinde yayımlanan köşe yazısında Hewler'de KDP'nin desteğiyle BDP'ye »rakip bir partinin« kurulmakta olduğunu bildirmesi, bu öngörüye destekler niteliktedir.²⁵

AKP çabalarının ikinci sütununu, güncel »milliyetçilik karşıtı« söylemlerde okumak olanaklıdır. Erdoğan son dönemde neredeyse her fırsatta, »Biz etnik milliyetçiliği kabul etmiyoruz. Türk milliyetçiliğine de, Kürt milliyetçiliğine de karşıyız« söylemini kullanmaktadır.²⁶ Erdoğan'ın diğer dönemlerdeki »Türk milletini« kutsayan sözleri ve »tek« çiliği düşünülürse, bu söyleminin demagojik olduğu, öylesine sarf edilmiş sözler olduğu akla gelebilir. Ancak böylesi bir bakış açısı son derece yanıltıcıdır, çünkü bu söylem öylesine sarf edilmiş sözlerin değil, yeni bir »ulus« algısı yaratılmasının ifadesidir.

Neden böyle düşündüğümüzü şöyle açıklayalım: Gözlemleyebildiğimiz kadarıyla Erdoğan, etrafındaki uzman danışmanlar kadrosuyla birlikte, yapacağı her konuşmayı, söyleyeceği her sözü, en ince ayrıntısına kadar düşünülmüş ve profesyonelce geliştirilmiş bir senaryoya göre hazırlıyor. Açılışlardan, mitinglere ve kurultaylardan, uluslararası toplantılara kadar, her çıktığı sahenin belirli bir rejî çerçevesinde biçimlendirilmiş olması, çekilen fotoğraflardan, televizyon kanallarına iletilen görüntülere ve hitabet biçimi ile beden diline kadar her şeyin planlı tasarlandığı ve kontrol altında gerçekleştirildiği görülüyor. Bunun sıradan bir reklamcılık olmadığı belli.

²⁴ Bkz.: http://barismeclisi.com/index.php?option=com_content&view=article&id=439:ocalan-tab-k-padah-del

²⁵ Ferda Çetin: Hewler'de BDP'ye rakip parti kuruluyor, 4 Şubat 2013 tarihli Yeni Özgür Politika gazetesi. Bkz.: <http://yeniozgurpolitika.org/index.php?rupel=nivis&id=3280>

²⁶ Bkz.: <http://www.gazeteport.com.tr/haber/119842/turk-ve-kurt-milliyetciligine-karsiyiz>

Söylenecik söz, kamuoyunda istenilen etkiyi bırakacağı anda ve basının en iyi şekilde verebileceği biçimde söylenmeye çalışılıyor. Bu yöntem her yerde ve her defasında başarılı olmayabilir, ama uzun vadede istenilen sonuçların alındığı söylenebilir. Erdoğan'ın kitleler üzerindeki etkisi, parti ve hükümet üzerindeki ağırlığı ve küçükburjuva aydınları yedekleyebilme yeteneği bunun bir göstergesidir ve salt Erdoğan'ın »karizmatik bir siyasetçi« olmasıyla açıklanamaz. Bu açıdan, kimi yorumcunun Erdoğan'ın söylemlerini »hafife« alması, bu söylemin ardında duran devasa aparatın görülmesini engellediğinden, Erdoğan'ı, hükümetini ve partisini değerlendirmede yapılabilecek en büyük yanlışlardan birisidir.

AKP »milliyetçilik karşıtı gibi görünen söylem ile de başarılı bir hamle yapmıştır. Gene aydınlar arasından bir kesimi yanına çekmesi bir yana, muhafazakâr ve milliyetçi kesimler üzerindeki etkisini de genişletebilmiştir. Aynı zamanda da, bilhassa »Türk milliyetçiliğini« eleştirerek ve güya 1923 Türkiye'si ile arasında mesafe koyarak, muhafazakâr Kürt seçmenin dikkatini çekmeyi başarmıştır.

»Türk ve Kürt milliyetçiliğine karşıtlık« söyleminin inandırıcılığı, »Türk milliyetçisi« olarak bilinen insanlar üzerinden sağlanmaya çalışılmaktadır. Burada 2013 Ocak'ının son günlerinden itibaren Zaman gazetesinde »Türk milliyetçiliği« konusunda çeşitli yazılar yayımlayan Mümtazer Türköne önemli bir rol oynamaktadır. Fetullah Gülen hareketinin amiral gemisinin AKP'ye böylesi bir destek çıkması, hükümeti oluşturan akımlardan en önemli olan ikisinin yeni »ulus« algısı üzerine hemfikir olduklarına işaret etmektedir.

Kendisini »millet ve milliyetçilik teorisi ve tarihi konusunda uzman« sayan ve hâlâ »gururlu bir Türk milliyetçisi« olduğunu söyleyen, geçmişin kafatasçı, günümüzün burjuva milliyetçisi Türköne, »**Türk milliyetçiliği bir fikir, bir hareket ve bir ideoloji olarak tarihi misyonunu tamamladı**« veya »Türkçülük, tıpkı Kürtçülük gibi ülkeyi bölüyor« diyerek hem AKP'ye ideolojik destek çıkararak AKP'nin muhafazakâr-milliyetçi tabanını yeni yönetime ikna etmeye yardımcı oluyor, hem de bir taraftan »19.Yüzyıl'ın ilkel ırkçısı« olarak nitelendirdiği CHP'yi, diğer taraftan da »Türkçülük Kürtçülük arasında bugün zerre kadar fark yoktur« diyerek içerisinden çıktığı neofaşist MHP'yi, girdikleri siperde kafalarını kaldıramayacak biçimde ideolojik bombardımana tutuyor. Nitekim, 8 Şubat 2013 tarihli köşe yazısında neden bunları yaptığını şöyle gerekçelendiriyor: »(...) Ezberlediklerimiz ve alıştıklarımız, inşa etmeye çalıştığımız dünyanın mimarisine aykırı. Dar, sınırlı ve korkularla dolu labirentlerin tepkisel tavırları yerine, dünyanın her yerinde söylenecek sözlere, bir medeniyet inşasına ve özgüvenle davranmaya ihtiyacımız var.«²⁷

Türköne'yi AKP'nin neoliberal-islam-sentezinin yeni »Türkiye milliyetçiliğinin« önemli bir ideologu olarak nitelendirmek pek yanlış olmayacaktır. AKP, Türköne ve benzeri ideologları üzerinden çeşitli kesimlere »Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı ortak paydasında buluşalım« çağrısını yapmaktadır.

²⁷ Mümtazer Türköne'den yapılan tüm alıntılar için Zaman gazetesinin internet sayfasında yayınlanan yazılarına, örneğin: http://zaman.com.ter/mumtazer-turkone/anayasayi-turk-yapmak_2051215.html bakınız.

Görüldüğü kadarıyla bu çağrı kimi liberal ve sol-liberal aydınların olduğu kadar, legal Kürt siyasetinin bazı kesimlerinin de ilgisini çekmektedir, ki asıl başarı bu noktadadır. Çünkü bu çağrı, Anadolu-Mezopotamya coğrafyasında yaşayan milliyetlerin ve inançların eşitliğini sağlama, yani herkesin doğuştan elde ettiği haklarını kullanabilmesinin koşullarını yaratma yükümlülüğü vermeyen ve burjuva milliyetçiliğinin farklı versiyonu bir söylem olmasının yanısıra, »sünnî din kardeşliği« temelinde kurgulanan yeni »ulus« anlayışını, muhalif kesimleri ehlileştirmek ve Kürt hareketinde sınıfsal bir bölünme yaratmak için kullanılması tasarlanan bir egemenlik aracıdır. Burada anahtar kelime »Büyük Türkiye inşa etme« iddiasıdır.

Türkiye sermayesinin sermaye birikiminin gereklerini yerine getirmek hedefiyle bölgesel emperyalizm heveslerine kapılan AKP ve AKP iktidarını destekleyen sermaye fraksiyonları açısından bu yeni »ulus« anlayışı çerçevesinde yurttaşların kendilerini »Kürt«, »Türk« veya başka milliyetten diye tanımlamaları artık önemli değildir. Önemli olan, insanların »Türkiye Cumhuriyeti ortak paydasında« kendilerini bu yeni »ulusa« mensup görmeleri ve »ortak anavatanın« gelişip, güçlenmesi için neoliberal iktisat politikalarına, otoriter iç politikaya, kuvvetler ayrılığı ilkesinin geçersiz kılınmasına ve »kazan-kazan-ekonomisi« demagojisiyle tanımlanan bölgesel emperyalist yayılcılığa onay vermeleridir.

Burjuva milliyetçilerinin, küçükburjuva aydınların ve kimi Kürt siyasetçisinin »Türkiye Kürt sorununu çözerse, süper güç olur, havalanır« söyleminde buluşuyor olmaları, bu yeni »ulus« anlayışının çeşitli kesimleri ne denli etkisi altına aldığını göstermektedir.

Bir kere bu söylem »Türkiye'nin Kürt sorununu çözmesinden« ne anlaşıldığının farklılıklarını muğlaklaştırmaktadır. Eğer »Türkiye«den kasıt devlet ise, sorunu nasıl çözmek istediği bellidir ve bu çözüm, ezilenler ile sömürülenlerin çıkarına olmayacaktır, çünkü bu »devlet« burjuvazinin sınıf egemenliğinin aparatıdır. Eğer »Türkiye« derken Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde yaşayan halklar kast ediliyorsa, o zaman »ulus devlet içinde imtiyazsız, sınıfsız ve kaynaşmış toplum« fikri teyid ediliyor demektir. Hem, nasıl oluyor da, »süper güç« olmak halkların çıkarına olsun? »Türkiye havalanır«, »bölgesel güç oluruz«, »Global Player mertebesine ulaşıyoruz« gibi sadece sermaye çıkarlarını kollayan sloganlar, ne Kürt sorununun halkların lehine olacak bir çözümünün, ne de bölge halklarına »barışçıl eli uzatmanın« bir ifadesidir. Tam tersine, »süper güç Türkiye« söylemi, Türkiye sermayesinin çıkarlarını, kendi sınırları içerisinde ezilen ve sömürülen halk kitlelerine, sınırları dışında da bölge halklarına karşı savunacak bölgesel emperyalizm heveslerinin bir ifadesidir.

»Süper güç Türkiye« olabilmesi için, sınırları içerisindeki milliyetler sorununu törpülemiş, neoliberal politikalara geniş seçmen desteği sağlamış ve sınırları dışarısında, örneğin Barzani liderliğinde kurulacak bağımsız bir Kürt »ulus devleti« ve Esad rejiminin yerine yerleştirilecek islamist bir yönetimle ittifak içerisine girerek bölgesel bir »iç pazara« hakim olan bir ülke olmak gerekmektedir. İşte güya »milliyetçilik karşıtı« söylemle geniş kesimlere kabullendirilmek istenen yeni »ulus« anlayışının dayandığı maddî temel budur. Yeni »ulus« anlayışı aynı zamanda kapitalist gelişmenin bugün geldiği aşamanın da karakteristik bir özelliğidir.

CHP ve MHP'nin bocalamalarının ve Türkiye'deki sermaye fraksiyonlarının desteğini kaybetmiş olmalarının nedeni, »ulus« anlayışlarını yenilemekte, yani kapitalist gelişmenin hızına ayak uydurmakta gecikmiş olmalarıdır. Ama, her ne kadar emek hareketi ile bir bağlantı kurmaya çalışıyor olsa da, siyasî söylemini »kimlik« ile sınırlandıran legal Kürt siyaseti de ciddi bir yanılğı içine düşme tehlikesiyle karşı karşıyadır: »Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı ortak paydasında buluşma« söyleminin asıl içeriği doğru okunmadan, gerçek bir demokratikleşme ile milliyetlerin eşitliğini sağlayacak koşulların yaratılmasına yönelik taleplerde ısrar edilmeden desteklenecek bir anayasa değişikliği (veya bir anayasa referandumu), BDP meclis grubunun AKP iktidarına yedeklenmesine ve BDP'nin yeni »ulus« anlayışı çerçevesinde biçimlenen bir siyaseti meşrulaştırmasına yol açacaktır. Ki bu da, sözde »milliyetçilik karşıtı« söylemin en büyük başarısı olur.

Legal Kürt siyasetinin göz önüne tutması gereken noktalar şunlardır: Birincisi, AKP, neoliberal-islam-sentezinin siyasî formasyonu olarak Türk »ulus« devletine, geleceği açısından en önemli meydan okuma olan Kürt sorununun, sermayenin uzun vadeli programının lehine olan çözümü için yeni bir strateji sunmaktadır. »Türklük« üzerine kurulu olan eski anlayışın yerine, yeni ve farklı »kimliklerin« veya milliyetlerin kendilerini içerisinde zannedecekleri bir »ulus« anlayışı yaratılmaktadır. Bu yeni »ulus« anlayışı, ikincisi, Kürtlere neoliberal-islam-sentezinin hegemonya projesine katılma, pay alma davetidir. Ancak Kürtlerin hepsine yapılmış gibi görünen bu davet, aslında Kürt burjuvazisine, sermaye sahiplerine seslenmektedir. Bu bağlamda, üçüncüsü, seküler ve yoksullara dayanan bir kitlesel halk hareketi neoliberal-islam-sentezinin hegemonya projesini tehlikeye düşürdüğünden, »sünnî din kardeşliği« temeline dayanan bu yeni »ulus« anlayışının, Kürtlerin kendilerini »Kürt« olarak tanımlamasından rahatsız olmadığı gösterilerek, hem Kürt hareketinin bölünmesi, duruma göre Barzani üzerinden projeye eklenmesi, hem de Kürt hareketinin geleneksel olarak Türkiye emek ve sosyalist hareketleriyle olan bağının kopartılması ve Kürt hareketi içerisindeki seküler kesimlerin marjinalleştirilmesi hedeflenmektedir.

Bu açıdan »milliyetçilik karşıtı« söylemi, öylesine sarf edilmiş sözler olarak dikkate almamak veya »devlet çözüme yaklaşıyor« biçiminde yorumlamak, bu söylemin arkasında duran devasa gerçeği görmemekle ve sonucunda da yanlış stratejiler geliştirmekle eş anlamlı olacaktır.

»AKP bu sorunu çözecek güce ve iradeye sahiptir« resminin üçüncü önemli sütunu, aslında her dönem ifade edilmiş olan »Kürt sorunu ekonomik kalkınmayla çözülür« söylemidir, ki bu söylem, »Kürt sorunu çözülürse, Türkiye bölge gücü olur« söylemiyle de doğrudan bağlantılıdır.

AKP her fırsatta, »bölgeye bizden başka bu kadar yatırım yapan hükümet olmadı« diyerek, kamu yatırımlarında »Güneydoğu'nun payını yüzde 7'den yüzde 15'e çıkarttıklarını« ve »bölgeye özel sektörü çekebilmek için duble yollar, havaalanları« yaptıklarını, teşvik paketlerinin »genç nüfusa istihdam« fırsatı verdiğini, ama »terörün en büyük darbeyi Kürt halkına« vurduğunu belirtmekte.²⁸

²⁸ Bkz.: <http://www.aksam.com.tr/kalkinmanin-temel-sarti-demokrasiyi-benimsemek--134567h.html>.

Gazete sayfalarına 2011'den bu yana yansıyan haberler, »bölgenin« Suriye, Irak ve İran gibi »gelişmekte olan pazarlara komşu olması«, vizelerin kalkması, teşvik paketlerinin çoğaltılması ve giderek artan işgücü sayesinde »yurtiçi ve yurtdışından özel sermaye yatırımları« için »cazibe« kazandığını bildiriyorlar.²⁹ Diyarbakır ve Mardin gibi merkezlerde Organize Sanayii Bölgelerinde »boş yer kalmadığı«, hazır giyim, ayakkabı, konfeksiyon ihracatçıların, gıda ve çimento sanayicilerinin, lojistik merkezlerinin, enerji ve maden yatırımı gerçekleştiren grupların »bölgeye« geldiklerini bakanlar, işadamları dernekleri ve birliklerinin temsilcileri büyük bir iştahla anlatıyorlar. Hepsi hem fikir: »İran, Irak ve Suriye'de 15-20 yıl çok fazla yatırıma ihtiyaç duyulacak« ve bu da »ihracat potansiyelini artıracak«, böylece de »bölge« bir üretim merkezi hâline gelecek. Görüldüğü kadarıyla Türk ve Kürt sermayesi Ortadoğu'nun yeni dizaynı için gerekli hazırlıklara başlamışlar bile.

Kürdistan'ın sermaye açısından ne kadar cazip olduğu biliniyor. Hükümet te bu »cazibeyi« artırmak ve »emek yoğun sektörler daha avantajlı hale getirmek« için yatırımlara vergi, faiz ve prim desteğini artırıyor. Doğu ve Güneydoğu İş Adamları Dernekleri Federasyonu başkanı Tarkan Kadooğlu, »bölgeyi« cazip kılan bir başka noktayı şöyle anlatıyor: »İşsizliğin yüksek olması, işçilik maliyetlerinin düşük olması açısından avantaj sağlıyor. İstanbul'da bir işçi bin lira maaş alırken, burada 600 liraya aynı iş yapılabilir. Dolayısıyla yüzde 30-35 gibi bir avantaj söz konusu. Ortadoğu'ya yakın olduğu için navlun daha ucuza geliyor, bu da rekabet gücünü artırıyor.«³⁰

Tanınan teşvikler sahiden iştah kabartıcı: Türkiye Tekstil Sanayi İşverenleri Sendikası'nın verilerine göre, 6. Bölge olarak adlandırılan Kürdistan'da KDV istisnası, gümrük vergisi muafiyeti, vergi indirimi, sigorta primi işveren desteği, faiz desteği, yatırım yeri tahsisi, gelir vergisi stopajı ve sigorta primi işçi hissesi (sadece 6. Bölge'de uygulanıyor) olarak belirtilen toplam devlet desteği yüzde 116,4'ü buluyor. Yani her 100,00 TL'ye 116,40 TL değerinde destek. 1. ve 2. Bölge'lerde bu oranlar sadece yüzde 27 ve yüzde 33,5. Durum böyle olunca, »bölgede« verilen teşvikler yüzde 57 artış göstermiş.

Madalyonun diğer yüzüne baktığımızda, apayrı bir gerçek gözümüzün içine batıyor: Türkiye ortalamasının üstündeki yoksulluk ve işsizlik oranları, büyük şehir varoşlarına ve Batı illerine yönelen müthiş bir iç göç ve proleterleşmenin »Kürtleşiyor« olması. Devlet Planlama Teşkilatı'nın yaptırdığı »İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırmaları«, KONDA'nın Kürtler arasındaki işsizliğin yüzde 30lara vardığını gösteren araştırması veya Bahçeşehir Üniversitesi Ekonomik ve Toplumsal Araştırmalar Merkezi'nin »anadili Kürtçe olanların sadece yüzde 38'inin« sigortalı çalıştırıldığını, yani anadili Kürtçe olan nüfusun yüzde 66,3'lük bir bölümünün sosyal güvenceden yoksun olduğunu gösteren araştırması (ki burada onlarca diğer araştırmayı ve ekonomistlerin kaleme aldıkları sayısız yazıyı ayrıca alıntulamaya gerek görmüyoruz), AKP'nin »kalkınma ile sorunu çözebiliriz« söyleminin de, kof ve demagojik bir söylemden ibaret olduğunu kanıtlamaktadırlar. 25 milyon çalışanın resmî

²⁹ Bkz.: <http://www.haber3.com/guneydoguya-yatirim-akiyor-622492h.htm#ixzz2KWKndSgP>.

³⁰ A.g.y., a.b.ç.

verilere göre yaklaşık 11 milyonunun enformel sektörde çalıştırıldığı, sadece 6 milyon vergi mükellefinin olduğu, asgarî ücretin yoksulluk sınırının üstüne geçemediği ve devlet gelirlerinin önemli bir bölümünün dolaylı vergiler üzerinden karşılandığı, buna karşın çalışanların haklarının budandığı, paternalist bir sadaka sisteminin sosyal devlet anlayışının yerini aldığı, örgütsüz ucuz emek gücünün büyük ölçüde yoksul Kürtlerden karşılandığı ve sendikal hareketin parçalanmış ve son derece zayıf tutulduğu bir ülkenin sermaye için bir »cennet diyarı« olduğu tespitini yapmak, pek abartı olmasa gerek.

Sonuç itibariyle AKP'nin »Kürt sorununu çözebilecek güce ve iradeye sahip yegâne güç« olduğu ve belirttiğimiz bu üç propagandif sütun üzerine kurulu söylemin, hiç bir maddî temelini olmadığını görebiliriz. Bu çerçevede AKP'nin »entegre stratejisinin« ekonomik arka planı da ortaya çıkmaktadır.

Telgraf stilinde belirtecek olursak; Türkiye burjuvazisinin gerek ülke içerisinde, gerekse de Ortadoğu ve Afrika'ya açılmasında sermaye birikimi çıkarlarının kollanması, Suudî Arabistan ve Körfez İşbirliği Ülkeleri ile ittifaka girilerek, bölgede siyasal, ekonomik ve kültürel hegemonya kuracak bir »Sünnî Yayının« inşası, Ortadoğu, Kafkaslar ve Doğu Akdeniz Havzası'ndaki petrol ve doğal gaz kaynakları üzerine süren hakimiyet mücadelesinden pay alabilme hevesleri, küresel stratejilere eklenme ve bundan faydalanma planları, dünya piyasalarına açılma hedefleri; kısacası bu bütünsel ekonomik arka plan, Türkiye egemenlerinin önüne hegemonya projesinin gerçekleştirilmesi için önce »kendi evinin içini düzene sokma« görevini koymaktadır. Bunun için sihirli sözcük »istikrar«dır. »İstikrarı« tehdit eden ise, en başta çözülmemiş olan Kürt sorunudur.

Aslında »istikrar« kırılğan Türkiye ekonomisini ifade etmektedir. Bu kırılğan ekonominin önünde duran tehditler, hegemonya projesinin iki önemli aşıl topuğunu gün yüzüne çıkartmaktadır: Birinci aşıl topuğu, dış kaynak ihtiyacıdır. »2012 verilerine göre kabaca 71 trilyon Dolar olan dünya hasılasında sadece yüzde 1'lik paya sahip« olan Türkiye, »hem dış kaynağa bağımlı, hem de ithalata, özellikle enerji ithalatına bağımlıdır.«³¹ AKP'nin şu an için dış kaynak, daha doğru bir deyimle, »Petro-Dollar« sağlayabilen tek siyasî formasyon olduğu doğrudur. Zaten bütçe kalemlerinde »kaynağı belirsiz« meblağların ne denli yüksek olduğuna işaret eden sayılar, hem bunu, hem de bu dış kaynakların nasıl sağlandığını göstermektedir. Ancak beklenen büyük küresel malî kriz dalgalarından birisinin »teğet« geçmeyip, Türkiye'yi »bodoslama« vurma ihtimali çok yüksektir. Bu durumda da siyasî formasyonun »gücü« iflası engellemeye kadir olamayacaktır. Sönmez'in »kırılğan« dediği ekonominin, dış kaynak girdisinin kesilmesi ve/veya yurtiçindeki ürkek yabancı sermayenin – sadece bir süreliğine ve kısmen de olsa – geri çekilmesi sonucunda, nasıl »tuzla buz« dağılacağını öngörmek için ekonomist olmaya gerek yoktur. Yani, aşıl topuğu kesildikten sonra, değil Achilles, dünya devi olsa ne yazar.

İkinci aşıl topuğu ise Kürt sorunudur ve bu bağlamda Suriye'deki gelişmeler, bu aşıl topuğunu daha da korunmasız hale getirmektedir. Bir kere Kürt hareketi, her ne kadar ağırlığını »kimlik« siyasetine veriyor olsa da,

³¹ Mustafa Sönmez: Aç tavuğun Kürt petrolü rüyası (1). Bkz.: <http://www.sendika.org/2013/02/ac-tavugun-kurt-petrolu-ruyasi-1-mustafa-sonmez-cumhuriyet/>

yoksul halkın taşıdığı bir hareket. İkincisi seküler ve modern bir hareket ve kitleselliğin verdiği özgüvene sahip. Legal siyaseti, onbinleri bulan, ki burada hareketin özellikle solda duran aktivistlerinin hedefli tutuklanıyor olması anlamlıdır, KCK tutuklamalarına rağmen örgütlülüğünü koruyabiliyor. Hareketi taşıyan kitleler spontane eylem yetisine sahip ve legal siyasette, özellikle meclis grubunda öne çıkan isimlerin yaptıkları hatalara (örneğin Sırrı Sakık) anında düzeltici tepkide bulunabiliyor. Halkın Kürt olmayan sosyalist milletvekillerine sahip çıkması ve HDK'ye – HDK'nin tüm zaaflarına rağmen – önem vermesi, sosyalist hareket ile Kürt hareketi arasında olan geleneksel bağın hâlâ güçlü olduğunu göstermektedir.

Diğer taraftan Suriye Kürtlerinin özerklik çabaları, bu çabaların Kuzey Kürtlerince desteklenmesi ve sahip çıkılması, buna karşın AKP hükümetinin Suriye Kürtlerine karşı açıkça tavır alıp, islamist terör gruplarını desteklemesinin ve Barzani yönetimini PYD'ye karşı tutum almaya itmesinin Kürt halkında yarattığı tepki, AKP'nin Kürt hareketini tasfiye planlarının uygulanabilirliğini hayli zora sokmaktadır.

Kürt hareketinin direniş yetisi ile görüşmelere itilen, ama bu görüşmeleri kendi hegemonya projesinin lehine yönlendirmeye çabalayan AKP hükümetinin imha ve tasfiye politikasından vazgeçmemesinin, görüşmelerin AKP açısından başarısız kalması karşısında da bu politikayı sertleştirecek olması durumunda, çatışma ortamının derinleşeceği ve silahlı ihtilafın Türkiye Cumhuriyeti'nin teritoryal bütünlüğünü tehdit eden bir sürece evrilebileceği olasılığının güçleneceği söylenebilir. Bu açıdan bu aşıl topuğunun AKP'nin geleceği açısından yaşamsal önem taşıdığını vurgulamak gerekiyor.

Aşıl topluları benzetmesi üzerinden düşünmeye devam ederek, AKP iktidarının sanıldığı kadar güçlü olmadığı sonucuna varabiliriz. AKP'nin şu andaki asıl gücü, muhalefetin parçalanmışlığına ve özellikle Kürt hareketi başta olmak üzere, emek hareketinin, sosyalist hareketin ve toplumsal hareketlerin tekil çıkarları takip etmeleri nedeniyle, aralarındaki bağlantıyı görememeleri ve geniş toplumsal muhalefet ittifakını, var olan potansiyele rağmen örememelerine dayanmaktadır.

Burada Kürt hareketine, bilhassa legal Kürt siyasetine – isimle BDP meclis grubuna – önemli sorumluluklar düşmektedir. Kürt hareketi, özgürlük uğraşlarıyla emek sorununu birleştirip, siyaset dilini bu şekilde biçimlendiremezse, yani barış, demokratikleşme ve eşit haklar mücadelesini, ekolojik-feminist perspektiften emeğin kurtuluşu mücadelesi ile birleştiremezse, burjuva parlamentarizminin çarkları arasında öğülecek ve kendi bölünmesini kolaylaştıracaktır. Legal Kürt siyaseti, parlamenter burjuva demokrasisinin tarihinden öğrenerek, parlamentonun sadece ve sadece bir »araç« olduğunu ve parlamento çalışmalarının, parlamento dışı ile sıkı sıkıya bağlı olmadığı takdirde, hiç bir ilerlemeye yol açmayacağını görmek durumundadır. Burjuva demokrasileri tarihi, her toplumsal kazanımın, her ilerlemenin ve her iyileştirici reformun ancak güçlü toplumsal direnişle olanaklı olduğunu kanıtlamaktadır. BDP, sokaktaki gücünün farkına varmak zorundadır.

Yanlış anlaşılmayı engellemek için şu notu düşmeyi gerekli görüyoruz: Bu, BDP'yi sosyalizm mücadelesine davet anlamına gelmemektedir. Gerek Kürt hareketi içindeki sosyalistler, gerekse de Türkiye sosyalist hareketi bu

hedefi hiç bir zaman kaybetmemiş ve hiç bir zaman vazgeçmemişlerdir. Sosyalistler, tüm çeşitliliklerine ve tüm zaaflarına rağmen, bu uğurda toplumsal çoğunluk kazanmak için çaba göstermeye devam edeceklerdir. Ama sosyalistler uğraşlarını, ne zaman ulaşılacağı henüz belli olmayan sosyalist toplum oluşturma hedefiyle sınırlamazlar, sınırlamamalıdır. Aksine, bugün ve burada, yani burjuva toplumunun koşulları altında gerçekleşecek her ilerlemeyi, ezilen ve sömürülen sınıfların yaşam ve çalışma koşullarının iyileştirilmesinin en ufak adımlarını dahi, nihaî hedeflerine giden yolun taşları olarak algılar, bunları yerleştirmek için mücadele ederler.

Tam da bu nedenle burjuva demokrasisinin demokratikleştirilmesi, iktisatın demokratik kontrol altına alınması, yaratılan zenginliklerin adil paylaşımının sağlanması, her türlü »ulusal« ayrıcalığın kaldırılarak, tüm milliyetlerin ve inançların eşit kolektif haklara kavuşmaları, gizli-açık cinsiyetçiliğe karşı cinsiyetler eşitliğinin sağlanması, toplumsal azınlıkların özel yasalarla korunması, seküler, sosyal ve demokratik hukuk devleti anlayışının geçerli kılınması, emek sömürsünün sosyal standartların yükseltilmesi ve sendikal örgütlenmenin önündeki tüm engellerin kaldırılması yoluyla asgarî düzeye indirilmesi, ekolojik dengenin ve doğanın korunmasını sağlayacak köklü adımların atılması, adil vergi ve malî politikaların uygulanması ve parlamenter demokrasinin özerklikler, yerindenlikler ve her türlü doğrudan katılım biçimleriyle zenginleştirilmesi gibi reformları, sosyalist toplum yönünde atılan adımlar olarak algıladılar. Sosyalistler bu yüzden Kürt hareketinin doğal müttefikidirler.

Legal Kürt siyaseti, kendisini var eden kitlesel tabanın yoksul Kürtler olduğunu ve her siyasî adımının gerek milliyetlerin, gerekse de emeğin kurtuluşu için büyük sorumluluk taşıdığını bir an için bile unutmamalıdır. Legal Kürt siyasetine düşen görev, »baldırı çıplakların« perpespektifinden siyasetini ve çözüm önerilerini geliştirmektir. Çünkü bu siyasetin yaratacağı olanaklardan ilk faydalanacak olanlar Kürt yoksullarıdır. Pusulası »baldırı çıplakların« kurtuluşuna odaklı ve çoğunluğunu ezilen ve sömürülenlerin oluşturduğu bir halk hareketine dayanan legal siyasetin, egemenler karşısında çekinmesi için zerre kadar neden yoktur. Gene tarihe danışarak vurgulayalım: pusulasını şaşırın, esas ile talî olanı karıştıran ve parlamento-hükümet bürokrasisinin labirentlerinden kaybolan, ama gene de ezilenleri ve sömürülenleri temsil ettiğini iddia eden her legal siyaset, egemenlerin yedeğine girme kaderini paylaşmıştır. O nedenle legal Kürt siyaseti, sosyalistler böyle düşünüyor diye değil, kendi öz var oluş çıkarları nedeniyle kucağında doğduğu halk hareketiyle bağını hiç bir zaman koparmamaya dikkat etmelidir.

Bunları vurguladıktan sonra, sonuca, »ulus devleti nasıl aşacağız« sorusuna gelelim. Bu konuda Abdullah Öcalan'ın »Demokratik Cumhuriyet – Demokratik Özerklik – Demokratik Konfederalizm« konsepti bize önemli bazı ipuçları vermektedir. Bu üçlü konseptin hiç bir şekilde »ulus devlet« inşasını öngörmemesi, buna karşın »devletin, iktidarın ve gücün ötesinde bir siyasal örgütlenme ile sınıf ötesi bir siyasal öznellik« öngörmesi nedeniyle, »radikal demokrasi« anlayışının önemli bir örneğini oluşturduğunu teslim etmek gerekiyor. Sosyalistlerin bu konsept üzerine ve Öcalan'ın »sosyalizm« veya Marx eleştirileri hakkında yükseltecekleri çokça itirazları var kuşkusuz. Ama bu haklı itirazları başka bir çalışmanın konusu yapmak üzere, burada

irdelemeyi gerekli görmüyor, sadece Öcalan'ın üçlü konseptine temel oluşturan »demokratik ulus« anlayışı üzerine durmayı önemsiyoruz.

Öncelikle »demokratik ulus« anlayışının, Türkiye egemenlerinin yeni »ulus« anlayışına bir alternatif oluşturduğu düşüncesindeyiz. Bizim açımızdan »demokratik ulus«, hiç bir etniye, hiç bir millete, hiç bir »ulusa« veya inanca dayanmadan tanımlanabilir. »Ulus devletlerin« çok uzun bir süre var olmaya devam edecekleri gerçeğinden hareket edilse bile, sınırları içerisinde yaşanan »ulus devletlerde« de »demokratik ulus« anlayışının mücadeleler sonucunda yerleştirilmesi olanaklıdır. Acil ve asgarî bir alternatif program tasarlırsak eğer, o zaman örneğin Türkiye'deki güncel anayasa tartışmalarında savunulacak olanın, »Türk« adının yanına yeni milliyet veya milliyetler adlarını eklemek değil, verili Türk »ulus devletinin« teritoryal sınırları içerisinde ve anayasasında dile, dine, milliyete, etniye, cinsiyete ve kültüre kör olan bir »demokratik cumhuriyete« dönüştürülmesi talebi olduğunu söyleyebiliriz.

Bu talep aynı zamanda her türlü »ulusal« ayrıcalıkların kaldırılmasını, hem her milliyetin ve inancın kendi özelliklerini koruması ve geliştirebilmesi için eşit kolektif haklara sahip olmalarını, hem de olanaklı olan en geniş demokratik özyönetimler/özerklikler/yerinden yönetimlerle bütün milliyetlerin »demokratik cumhuriyet« çatısı altında özgür ve gönüllü birliğini içermelidir. Hangi dilin, ortak coğrafyanın neresinde resmî dil, hangisinin bütünün ortak dili olacağına hükümetler veya parlamento değil, halkların kendileri karar vermelidir. »Demokratik Cumhuriyetin« bütün idarî birimlerinde ve kurumlarında istisnasız herkesin kendi anadilini kullanabilmesinin, kendi anadilinde eğitim ve öğrenim alabilmesinin koşullarının yaratılması ve toplumsal sayı açısından azınlıkta olan grupların »Demokratik Cumhuriyet« tarafından koruma altına alınmaları da bu talebin içeriğinde olmalıdır. »Sünni din kardeşliği« temelinde yaratılmaya çalışılan gerici burjuva »ulus« anlayışına karşı çıkartılabilecek ve her türlü milliyetçiliğin kendini yeniden üretme kanallarını kesecek olan alternatif »Demokratik Cumhuriyet« talebidir. En başta kendisinin »ulus devlet« anlayışını aşması gereken BDP meclis grubu, anayasa komisyonlarında tek tek maddeler üzerine tartışıp, gerici »ulus« anlayışının hep yeniden üretilmesini meşrulaştırmak yerine, bu alternatif siyaset talebine yoğunlaşırsa, »Fırat'ın Batısı« için de çekici olan bir alternatif hâline gelebilecektir.

Tabii ki »ulusu«, »ulus devleti« aşım demekle hiç bir şey aşılmıyor. »Ulus devleti« aşmanın ilk ve temel adımı, milliyetlerin ve inançların eşitliği temelinde dillere, dinlere, milliyetlere, cinsiyetlere ve kültürlere kör olan »demokratik cumhuriyet« ve »demokratik ulus« anlayışını alternatif siyasî program hâline getirmek olacaktır. Böylesi bir siyasî program, hem farklı milliyetlerden ezilen ve sömürülenlere gerçek bir demokratikleşmeyi sağlayacak ortak mücadeleye katılma daveti olacaktır, hem de burjuva milliyetçiliğine, refah şövenizmine ve ırkçılığa vurulan esaslı bir darbe olarak, »milliyetlerin demokratik cumhuriyetinde« barışçıl, özgür ve gönüllü bir araya gelişin pusulası rolünü üstlenebilecektir.

Biz sosyalistler tarihin sonunun gelmediğine inanıyoruz. Tarihe bakış açımız, bizi haklı kılmaktadır. Bugüne kadar tarih, yani resmî tarih hep yenenler, hep egemenler tarafından yazıldı. İnsanlığın var oluşu, yaşamın tüm çeşitliliği ile üzerinde var olduğumuz gezegenin geleceği için, tarihi yeniden

yazmaya başlamak gerekiyor. Medeniyetlerin beşiğı olduğı söylenen Anadolu-Mezopotamya coğrafyasındaki gelişmeler bize, »ulusların«, egemenlerin, sermayenin değil, »insanların«, ezilenlerin ve sömürülenlerin kaleminden tarihi yeniden ve baştan yazma fırsatını tanıyor. Bu fırsatı kullanmanın önündeki en büyük engel, kendimizden başkası değil. İşte bu nedenle bunu bilincimize çıkartmak ve bu fırsatı kullanmaya çalışmak için atacağımız ilk adım, »ulusu« ve »ulus devleti« aşmak olacaktır.

Geleceğı, »ulus devleti« aşabilenler şekillendirecektir, çünkü aynı 165 yıl öncesinde söylendiğı gibi, »kaybedecek hiç bir şeyimiz yok, ama kazanacağımız koskoca bir dünya var«!

Not: Almanca alıntıların çevirisini makalenin yazarı yapmıştır.